

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

І РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 60

София, четвъртък, 24 март

1932 г.

62. заседание

Срѣда, 23 мартъ 1932 г.

(Открито отъ подпредседателя Н. Шоповъ въ 16 ч. 55 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители	1265	Случка. Напускане за пет минути заседателната зала отъ народнитѣ представители отъ работническата парламентарна група, като протестъ за неотговаряне на подаденитѣ отъ народни представители отъ сжщата група питания	1266
Питания:		Законопроекти:	
1) отъ народния представител А. Наумовъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно побоища, арести и насила каране да работятъ стачкуващитѣ 55 работници отъ фабрика „Гума“ въ София. (Съобщение)	1265	1) за пенситѣ за изслужено време. (Първо четене — продължение разискванията)	1266
2) отъ народния представител Т. Христовъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно нанесенъ побой надъ работници въ Свиленградъ. (Съобщение)	1265	2) за измѣнение и допълнение на закона за търговията съ външни платежни срѣдства. (Първо и второ четене)	1283
3) отъ народнитѣ представители А. Бояджиевъ, Г. Вангеловъ, А. Наумовъ, С. Димитровъ и В. Станковъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно извършенъ бомбенъ атентатъ срещу централния комитетъ на Независимитѣ работнически професионални съюзи. (Съобщение)	1265	Сесия — продължение.	
		Указъ № 1 отъ 22 мартъ н. г. за продължение заседанията на I-та редовна сесия на XXIII-то обикновено Народно събрание до 28 априлъ 1932 г. включително. (Прочитане отъ м-ръ-председателя Н. Мушановъ)	1278
		Дневенъ редъ за следващото заседание	1283

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Откривамъ заседанието. Присъствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Алексиевъ Никола, Ангеловъ Иванъ, Бечевъ Милко, Бояджиевъ Стефанъ, Василевъ Асенъ Стоевъ, Василевъ Василь, Василевъ Ради, Влаховъ Димитъръ, Георгиевъ Павелъ, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Думановъ д-ръ Никола, Желябовъ Жеко, Игнатовъ Тодоръ, Качаковъ Йорданъ, Коевски Василь, Косевъ Костадинъ, Куцаровъ Тодоръ, Кънчевъ Теодоси, Лоловъ Господинъ, Лоловъ Сава, Лулчевъ Коста, Лунговъ Николай, Мартулковъ Алекси, Мирски Христо, Молловъ Владимиръ, Момчиловъ Стоянъ, Найденовъ Никола, Нейчевъ Адамъ, Неновъ Атанасъ, Пентиевъ Антонъ, х. Петковъ х. Георги, х. Поповъ Атанасъ, Поповъ Стефанъ, Пупешковъ Цвѣтанъ, Ризовъ Стойне, Родевъ Христо, Сакъзовъ Янко, Свиначевъ Добри, Софиевъ Христо, Стойковъ Апостолъ, Синигерски Младенъ, Таслаковъ Цвѣтко, п. Христовъ Георги, Цанковъ Александъръ, Цачевъ Цачо, Чернооковъ Георги, Шидерски Едрю, Юртовъ Георги и Якимовъ Тодоръ)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпущъ на следнитѣ народни представители:

На г. Тодоръ Игнатовъ — 4 дни;
 На г. Тодоръ Якимовъ — 4 дни;
 На г. Георги Казанаклиевъ — 1 день;
 На г. Господинъ Лоловъ Желѣзковъ — 4 дни;
 На г. Йорданъ Качаковъ — 2 дена;
 На г. Стойне Ризовъ — 3 дни;

На г. Младенъ Синигерски — 2 дена;
 На г. Стоянъ Момчиловъ — 2 дена;
 На г. Апостолъ Стойковъ — 2 дена;
 На г. Стефанъ Бояджиевъ — 2 дена;
 На г. Василь Василевъ Ивановъ — 3 дни и
 На г. Христо Родевъ — 2 дена.

Съобщавамъ на Събранието, че сж постѣпили следнитѣ питания:

Отъ народния представител г. Александъръ Наумовъ до г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, относно побоища, арести и насила каране да работятъ стачкуващитѣ 55 работници отъ фабрика „Гума“ въ София.

Отъ народния представител г. Трайко Христовъ до г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, относно нанесенъ побой надъ работници въ Свиленградъ.

Отъ народнитѣ представители г. г. Асенъ Бояджиевъ, Георги Вангеловъ, Александъръ Наумовъ, Сжби Димитровъ и Владимиръ Станковъ до г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, относно извършенъ бомбенъ атентатъ срещу централния комитетъ на независимитѣ работнически професионални съюзи.

Тия питания ще се изпатятъ на г. министра на вътрешнитѣ работи, за да ги проучи и отговори.

Пристѣпваме къмъ дневния редъ.

А. Неновъ (раб): Г. председателю! Искамъ да задамъ единъ въпросъ къмъ бюрото на Народното събрание и къмъ министра на вътрешнитѣ работи . . .

Председателстващ Н. Шоповъ: Г. министърът на вътрешните работи го нѣма. Когато дойде, тогава.

А. Неновъ (раб): Тогава, г. председателю, къмъ Васъ ще отправя единъ въпросъ. Ние сме дали питания: относно нанесени побои надъ наши депутати, . . .

Председателстващ Н. Шоповъ: Моля Ви се, г. Неновъ, бюрото на Камарата Ви съобщава, че всички питания . . .

А. Неновъ (раб): Нали по парламентарния редъ азъ имамъ право да задамъ своя въпросъ, а Вие следъ това да ми отговорите?

Председателстващ Н. Шоповъ: Моля Ви се. Що се касае до питания, бюрото Ви съобщава, че тѣ сѣ изпратени на респективните министри, и когато нѣкои отъ тия министри, къмъ които сте отправили питания, бждатъ тукъ, ще се обърнете къмъ тѣхъ. Бюрото на Камарата не може да Ви даде повече обяснения.

А. Неновъ (раб): Намъ това е известно, обаче искаме да замолимъ бюрото на Народното събрание да настои, щото г. г. министритѣ да отговорятъ на нашитѣ питания за побои, нанесени надъ наши депутати, за терора въ Орѣховско, за Свиленградъ, кждето половината отъ гражданитѣ сѣ арестувани, а другата половина сѣ избѣгали изъ горитѣ и сѣ обявени за разбойници и че тамъ има хора, които отъ бой сѣ полудѣли, и най-после на питането ни за атентата, който е устроенъ вчера срещу централния комитетъ на независимитѣ работнически професионални съюзи.

Председателстващ Н. Шоповъ: (Звъни)

А. Неновъ (раб): Ние искаме да ни се отговори на тия питания въ най-скоро време.

Въ знакъ на протестъ, напускаме за петъ минути залата на Народното събрание.

Отъ земледѣлцитѣ: Хей-й-й!

Н. Гашевски (нац. л): Хичъ не се връщайте!

П. Стоевъ (раб): На насъ се хвърлятъ бомби.

Н. Кемилевъ (д. сг): А вие хвърляте цѣли черкви въ въздуха.

А. Неновъ (раб): Ето ви позора! (Хвърля на министерската маса едно парче отъ бомба) (Народнитѣ представители отъ Работническата партия напускатъ залата)

А. Николаевъ (з): Да благодарятъ на председателя, че имъ дава възможностъ да си направятъ протеста.

Председателстващ Н. Шоповъ: Пристъпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ: **първо четене на законопроекта за пенсиятъ за изслужено време — продължение разискванията.**

Има думата народниятъ представителъ г. Никола Йотовъ.

Н. Йотовъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Както споменахъ и снощи, задачата на настоящия законопроектъ не е създаването на пенсионенъ фондъ; тѣ е много по-скромна: да гарантира редовното изплащане на пенсиятъ на пенсионеритѣ, защото напоследъкъ това е почти невъзможно да става. Тази задача законопроектътъ цели да постигне не чрезъ измѣняване принципитѣ, които лежаха въ основата на закона отъ 1926 г. — тия принципи се запазватъ — а само чрезъ коригиране известни аномалии, които увеличиха извънредно много разходитѣ на пенсионния фондъ и който направиха този фондъ да се стопи. Чрезъ коригирането на тия аномалии, разбира се, се цели да се засилятъ и доходитѣ на пенсионния фондъ. Нѣкои отъ преждоговорившитѣ — между тѣхъ, струва ми се, бѣше и г. Стайновъ — поддържаха, че едва ли не сѣ този законопроектъ ще се извърши една голѣма несправедливостъ къмъ пенсионеритѣ. Може би, това се говори за пенсионеритѣ! Въ сжщностъ сѣ новия законопроектъ нѣма да се извърши несправедливостъ къмъ пенсионеритѣ, а ще се отнематъ на нѣкои пенсионери даваниятъ имъ незаслужено голѣми пенсии, получавани чрезъ заобикаляне на закона. Азъ и другъ пътъ имахъ възможността да кажа тукъ, че ние имаме десетки не, а стотици секретарь-бирници пенси-

онери, които получаватъ пенсии на генерали. Законътъ отъ 1926 г. имъ даваше тази възможностъ, понеже пенсиятъ се изчисляваха възъ основа на последнитѣ 6 прослужени години.

Н. Пждаревъ (д. сг): Никой законъ не дава право на мошеничество.

Н. Йотовъ (з): Законътъ дава възможностъ да се заобикаля и да се вършатъ мошеничества. Сега новиятъ законопроектъ цели да отнеме, да пресѣче тази възможностъ на недобросъвестнитѣ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Това е добре.

Н. Йотовъ (з): Точно това е моята мисль. По старото законоположение пенсията се опредѣляше възъ основа на последнитѣ 6 прослужени години. Знае се, че много секретарь-бирници получаваха въ последнитѣ нѣколко години голѣми заплати — нѣкои по 7-8 хиляди, а други по 9-10 хиляди лева месечно — и това оказваше решително влияние върху размѣра на пенсиятъ, които трѣбваше да получатъ. Дори имаше такива случаи, че секретарь-бирници се уговарятъ съ кметоветѣ си и съ нѣкои общински съветници да имъ опредѣлятъ голѣми заплати, като половината отъ заплатата си се съгласяваха да даватъ на тѣхъ, само и само да иматъ голѣми заплати по бюджета, да внасятъ удържкитѣ си върху тѣзи голѣми заплати и да могатъ до края на живота си да получаватъ максимални пенсия — пенсии, които се получаватъ само отъ генерали и отъ висши магистрати.

Н. Пждаревъ (д. сг): Законътъ не толерира това

Н. Йотовъ (з): Ето това е една отъ голѣмитѣ аномалии, които се премахва съ настоящия законопроектъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Тя не е премахната.

Н. Йотовъ (з): Не е премахната напълно, и въ това отношение азъ ще се изкажа после, като ще искамъ да отидемъ до край: да отнемемъ напълно тази възможностъ за злоупотрѣбления, като поставимъ опредѣлянето на пенсиятъ да става не възъ основа на срѣдната заплата отъ последнитѣ 10 години, както е споредъ законопроекта, а възъ основа на срѣдната заплата презъ цѣлото прослужено време. Като база за опредѣляне на пенсиятъ да служи срѣдната заплата на чиновника отъ заплатитѣ, получавани презъ цѣлото прослужено отъ него време.

Н. Пждаревъ (д. сг): Това е принципътъ на стария законъ.

Н. Йотовъ (з): Да, това е принципътъ на закона преди 1926 г.

Една друга аномалия, която сжществува и по закона отъ 1921 г. и по по-раншитѣ закони, това е, че въ България добиватъ право на пенсия извънредно млади хора. Азъ зная, г. г. народни представители, случаи на хора, пенсионирани по режима на закона отъ 1926 г. на 32-годишна възраст.

(Въ залата влизатъ представителитѣ отъ работническата група)

Отъ мнозинството: Нѣма още 5 минути! Върнете се! (Веселостъ)

Л. Станевъ (раб): (Къмъ мнозинството) Вие ще вземете рекордъ. Ще надминете Стовора. (Възражения отъ мнозинството. Глъчка)

Председателстващ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, тишина г-да!

Н. Йотовъ (з): Въ закона за пенсиятъ отъ 1910 г. стана едно измѣнение по-късно, което позволяваше да се зачитатъ за пенсия и прослуженитѣ години на малолѣтнитѣ. Първоначално законътъ отъ 1910 г. не позволяваше да се зачитатъ за пенсия прослужени години отъ малолѣтни, но по-после стана измѣнение и той позволи тѣ да се зачитатъ. Този законъ предвиждаше при уволнение да се получава пенсия и отъ тия, които сѣ постѣпили на 15-годишна възраст на служба. Имаше млади момчета, които отъ 17—18-годишна възраст — а азъ зная случая и при 16-годишна възраст — започнаха служба като писари въ сѣдилищата или въ други учреждения и имаше случаи на пенсионирани при 32—33-годишна възраст. Азъ зная та-

кива случаи. Значи, г. г. народни представители, единъ човѣкъ въ развѣта на своитѣ сили става пенсионеръ и получава пенсия до края на своя животъ затуй, че е внасялъ 15 години нѣкакви си удръжки, срещу които получава пенсия може би 30-40 години.

Въ никога отъ другитѣ културни страни, както ни се даватъ сведения въ книгата върху пенсионния фондъ отъ Александъръ Тилевъ, пенсия не се дава при такава млада възраст. Въ тази книга азъ намирамъ, че въ повечето културни страни правото на пенсия се придобива при сравнително доста голѣма предѣлна възраст. Може прослуженото време да бѣде малко, може да бѣде 10-15 години — това не е важно, важното е, че чиновникътъ ще почне да получава своята пенсия следъ една голѣма предѣлна възраст. Като се ползувамъ отъ даннитѣ, които ни дава г. Тилевъ, ето какви възрасти намирамъ, при които се дава пенсия въ разнитѣ културни държави.

Въ Германия пенсия се добива отъ 65-годишна възраст — до тая възраст никой не може да получава пенсия — а при нѣкои случаи възрастта отива и до 68 години. Въ Ромѣния — отъ 57-годишна възраст, а въ нѣкои случаи и отъ 65-годишна възраст. Въ Франция — отъ 60-годишна възраст, а по изключение за нѣкои случаи само отъ 55-годишна възраст. Въ Гърция — отъ 60-годишна възраст. Въ Югославия — отъ 60-годишна възраст. Въ Италия — отъ 65-годишна възраст. Въ Русия — и то болшевишка Русия — отъ 60-годишна възраст за мъжете и отъ 55-годишна възраст за женитѣ.

С. Димитровъ (раб): Отъ кѣде имате тѣзи сведения за Русия?

Н. Йотовъ (з): Отъ книгата на Александъръ Тилевъ.

С. Димитровъ (раб): Вие говорите съ стара дата.

Н. Йотовъ (з): Не е за стара дата, а е за сегашна болшевишка Русия. Въ Русия за „героитѣ на труда“, за тия, които служатъ въ армията, се предвиждатъ специални облаги. Може би вие ще викате противъ облагитѣ, които се даватъ по настоящия законопроектъ на авиаторитѣ и на нашитѣ военни, но въ Русия всички военни сѣ обявени за „герои на труда“ и се ползуватъ съ специални облаги, които сѣ много по-голѣми отъ тия, които се даватъ на военнитѣ у насъ. Това сѣ данни, които можете да проверите и нѣма защо да приказвате на вересия.

Въ Англия пенсия се добива отъ 60-годишна възраст. Въ Белгия — отъ 60-годишна възраст, а за нѣкои служби като магистратитѣ, които иматъ предѣлна възраст 75 години — отъ 75-годишна възраст. Въ Дания — отъ 65-годишна възраст, а за нѣкои служби отъ 70-годишна възраст. Въ Норвегия — отъ 70-годишна възраст, а по изключение — отъ 65-годишна възраст. Въ Холандия — отъ 65-годишна възраст. Въ Швейцария — отъ 80-годишна възраст.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Това е въ връзка съ стабилитета на чиновничеството.

Н. Йотовъ (з): Да, вѣрно е, че е въ връзка съ стабилитета на чиновничеството. Азъ ще се спра подиръ малко и на този въпросъ. — Въ Швеция пенсия се добива отъ 67-годишна възраст. А въ България по досегашния законъ пенсия се добива отъ 45, респективно 40-годишна възраст при уволнение, а по по-старитѣ закони и при още по-малка възраст. Въ настоящия законопроектъ възрастта се увеличава съ по десетъ години въ единия и въ другия случай: отъ 40 става на 50 и отъ 45 става на 55 години.

Министъръ С. Стефановъ: По по-ранния законъ въ България пенсия се добиваше при 35-годишна възраст.

Н. Йотовъ (з): Да, по по-раншенъ законъ пенсия се получаваше при 32—33-годишна възраст.

Г. г. народни представители! Не е важно дори времето, което се иска да бѣде прослужено, за да може да се получава пенсия. По-важното е, отъ коя година ще се получава пенсия, защото да се почне да се получава пенсия отъ 35 или отъ 40-годишна възраст, то значи при едни вноски, правени въ много малко години, 15 или 20, да се получава пенсия презъ единъ много по-дълъгъ периодъ. Получаваната пенсия, макаръ и да бѣде въ много по-малкъ размѣръ отъ получаваната заплата, понеже ще се получава въ по-продължителенъ периодъ, ще бѣде много повече отъ това, което известенъ чиновникъ е далъ въ

пенсионния фондъ. И това е, което изтощи, това е, което стопи пенсионния фондъ. Разбира се, трѣбва да се вземе подъ внимание и голѣмиятъ размѣръ на пенсията, който се даде въ 1926 г. Ако бѣше само тази причината, пенсионниятъ фондъ нѣмаше да се стопи. Вѣрно е, че по-рано пенсията бѣха съвсемъ малки и трѣбваше да се увеличатъ, но това увеличение не трѣбваше да стане въ такива голѣми размѣри. Предѣлната възраст не е единствената причина, но въ всѣки случай тя е една отъ сѣществени причини за стопяването на пенсионния фондъ. Единъ човѣкъ, който се пенсионира отъ 35—40-годишна възраст, може да получава 20—30 години пенсия, а единъ човѣкъ, който се пенсионира на 50—60-годишна възраст, може да получава пенсия едва 5—10 години, защото рѣдко днесъ човѣкъ преживява 65—70 години, т. е. срѣдно едва 5 години ще тежи на пенсионния фондъ; а, както е сега, единъ служител не 10, а 20, 30 и повече години е въ тежестъ на фонда. Така че една отъ голѣмитѣ аномалии, която тежи на фонда, съ този законопроектъ се премахва.

Само че има едно положение, което азъ не мога да разбера, и смѣтамъ, че г. министърътъ ще се съгласи съ мене, че то трѣбва да се премахне въ комисията. Предвидено е, че когато единъ чиновникъ самъ напустне длъжността си, се пенсионира отъ 55-годишна възраст, а когато бѣде уволненъ — отъ 50-годишна възраст. Азъ не мога да намѣря разума на това постановление. Защо единъ държавенъ служител, когато напуска службата, да се пенсионира отъ 55 години, а когато бѣде уволненъ, да се пенсионира отъ 50 години? Трѣбва да бѣде определена една норма — отъ 55 години и за единия и за другия случай, защото видѣхме, че въ други страни за пенсиониране е определена много по-голѣма възраст.

Г. Говедаровъ (д. сг): Да, но ако има стабилитетъ.

Н. Йотовъ (з): Вѣрно е, ако има стабилитетъ. — Но, г. г. народни представители, азъ смѣтамъ, че стабилитетътъ ще засегне само прослуженото време. Понеже нѣма стабилитетъ, понеже много чиновници могатъ да бѣдатъ уволнявани и повторно да се връщатъ на служба, нека да предвидимъ единъ по-малкъ периодъ за прослуженото време. Нека се намали прослуженото време отъ 30 години на 25 години, респ. 20, но предѣлната възраст да бѣде 55 години. Азъ казахъ, че не мога да намѣря разума на това постановление, когато служителътъ напустне службата, да получава пенсия отъ 55 години, а когато го уволнятъ — отъ 50 години! Съ това ще накараме всички чиновници, когато станатъ 50-годишни, да калпазнуватъ, да не си гледатъ работата, за да ги уволнятъ поради негодностъ за работа и да получаватъ пенсия отъ 50-годишна възраст. Единъ добросъвѣстенъ чиновникъ не ще напустне на 50 години службата си и ще чака да навърши 55 години, за да почне да получава пенсия, но този, който не си е гледалъ работата и е напустналъ доброволно службата си на 50 години, макаръ че е проявилъ небрежностъ, за да бѣде уволненъ, ще започне да получава пенсия още отъ 50-годишна възраст!

Н. Пжларевъ (д. сг): И ще намѣри приятели да го уволнятъ!

Г. Говедаровъ (д. сг): Който е добъръ чиновникъ на 50 години, нѣма да стане следъ това лошъ и недобросъвѣстенъ.

Н. Йотовъ (з): Това постановление нѣма разумъ, защото по този начинъ вие ще подтикнете чиновницитѣ да не си гледатъ работата, да проявяватъ немарливостъ, за да бѣдатъ уволнявани и да получаватъ пенсия отъ 50-годишна възраст.

Както и да е, г. г. народни представители, азъ се връщамъ на първата си мисль, че съ тия корекции, които се внасятъ сега съ този законопроектъ, се цели да се осигури редовното плащане на пенсията, а съвсемъ не се цели да се отнематъ нѣкои облаги на пенсионеритѣ. Вѣрно е, че се посѣга на нѣкои голѣми пенсии, добити чрезъ заобикаляне на закона, но този законопроектъ трѣбва да се приеме, защото чрезъ него се гарантира редовното изплащане на пенсията на всички пенсионери, които ги заслужаватъ, които сѣ били добросъвѣстни, тъй като не получаватъ повече отъ онова, което сѣ внесли въ пенсионния фондъ, а по нѣкой пътъ получаватъ и по-малко.

Азъ смѣтамъ, че и сега има много несправедливости, и мога да посоча такива. Единъ пенсионеръ, когато напустне службата на 65-годишна възраст, получава много по-малко отъ това, което е внесълъ. За смѣтка на това,

пенсионери, които се пенсионира на 45 или 50-годишна възраст, ще вземат много повече от това, което сж внесли в пенсионния фонд. Това е несправедливост, която сега се премахва.

И азъ смѣтамъ, че когато съ единъ законъ се премахватъ известни несправедливости, макаръ че се отнематъ известни, незаслужено спечелени, привилегии, съ туй не се извършва неправда, напротивъ, възстановява се правдата. И затова критиката, която се направи отъ г. Петко Стайновъ, не бѣше права. Съ този законопроектъ се премахватъ аномалиитѣ, премахватъ се и несправедливоститѣ, доколкото ги има — разбира се, напълно не. Въ него има нѣкои работи, на които ще се спра — като тѣзи, на които преди малко се спрѣхъ — и които трѣбва да се избѣгнатъ; има аномалии, които трѣбва да се премахнатъ, за да може законопроектътъ да стане по-съвършенъ и да отговори по-добре на задачата, която си поставя неговиятъ вносителъ.

Настоящиятъ законопроектъ предвижда пенсията да се опредѣля, като се вземе срѣдната годишна заплата, получавана презъ последнитѣ 10 години — по сега действащия законъ се вземаше срѣдната заплата презъ последнитѣ 6 години. Казахъ вече, че трѣбва да отидемъ до край въ това отношение, трѣбва да бждемъ логични — трѣбва да вземемъ срѣдната заплата презъ всички прослужени години при опредѣляне на пенсията. Това се налага да стане по две съображения. Първото съображение е, че така опредѣлена пенсията, ще бжде по-справедлива, защото пенсионерътъ ще получи това, което отговаря на онова, което е внесълъ. Та отъ гледна точка на справедливостъ би трѣбвало да приемемъ този начинъ на опредѣляне пенсията. Второто съображение е, че ще се избѣгнатъ всички заобикаляния на закона, които ставатъ досега и за които преди малко говорихъ. Щомъ приемемъ, че срѣдната заплата презъ всички прослужени години ще служи за база, върху която ще се изчислява пенсията, тогава никакви заобикаляния на закона не ще могатъ да ставатъ. Та, както по съображения на справедливостъ, така и по съображение да се избѣгнатъ всички заобикаляния на закона — да се пресѣче пътятъ на недобростъ-вѣстнитѣ да го заобикалятъ — би трѣбвало да се приеме този начинъ на опредѣляне пенсията.

Г. Петко Стайновъ снощи е подхвърлилъ тукъ, че Земледѣлскитѣ сѣюзъ билъ по принципъ противъ пенситѣ за изслужено време, че той билъ противъ всѣкакви пенсии. Азъ смѣтамъ, че г. Стайновъ е въ грѣшка. Първиятъ нашъ ораторъ, г. Аврамъ Аврамовъ, не е изказалъ такава мисль. Напротивъ, той е изказалъ онази мисль, която е била повторена вчера отъ г. Симеонъ Патефъ, която и азъ ще кажа сега. Земледѣлскитѣ сѣюзъ по принципъ не е билъ, не е и нѣма да бжде противъ пенситѣ. По принципъ ние сме за пенситѣ. Ние отиваме дори по-нататъкъ — по чисто социални съображения смѣтаме, че не само на чиновницѣтѣ, а на всички престарѣли граждани трѣбва да се гарантиратъ старинитѣ. Ние отиваме още по-нататъкъ: смѣтаме, че трѣбва да се гарантиратъ старинитѣ на всички надъ 60 години — разбира се, това е въпросъ на възможности — и значитѣи, и земледѣлци.

Г. Костевъ (раб): А работницѣтѣ?

Н. Йотозъ (з): И работницѣтѣ. Азъ казахъ — на всички. За работницѣтѣ има така наречения фондъ „Обществени осигуровки“, който ще трѣбва да бжде разширенъ. Въ всѣки случай принципиалното становище на Земледѣлския сѣюзъ е, че трѣбва да се върви по пътя да се гарантиратъ старинитѣ на всички граждани въ страната. Изхождайки отъ това становище, ние по принципъ не сме противъ пенситѣ за изслужено време, но сме противъ известни аномалии въ тѣхъ, които станали причина пенсионеритѣ да легнатъ не върху пенсионния фондъ, не върху тѣхнитѣ пенсионни удържки, а върху държавния бюджетъ. И азъ сѣщо така заявявамъ, че нашата група е противъ това, пенсионниятъ фондъ да бжде субсидиранъ отъ държавата, общини и окрѣзи. Той трѣбва да бжде уреденъ по таквъ начинъ, че безъ субсидия отъ държавата, общини и окрѣзи да може да посрѣща пенситѣ на тѣзи, които членуватъ въ него. Той трѣбва да се подреди така, че сумитѣ, които ще се събиратъ отъ пенсионнитѣ удържки, да бждатъ достатѣчни, за да се дадатъ едни справедливо опредѣлени пенсии на всички, които членуватъ въ него. Сега има и друга една несправедливост, която трѣбва да се търпи отъ социаленъ интересъ. Има чиновници, които сж служили 5, 6, 8, 10, 15 години. Тѣхнитѣ вноски отиватъ въ пенсионния фондъ, използватъ се отъ другитѣ пенсионери — отъ тѣзи, които сж били или ще бждатъ щастливи да получатъ

пенсия, да изслужатъ докрай, за да получатъ пенсия. Така че и пенсионниятъ фондъ, поставенъ на тази база: не е на базата на осигуровкитѣ. Ако бѣше поставенъ на базата на осигуровкитѣ, тогава всѣки трѣбваше да получи олихвено онова, което е внесълъ. А това не става. Виджате, че пенсионеритѣ използватъ срѣдствата, събирани отъ вноскитѣ на други чиновници, на ония, които никога не ставатъ пенсионери, поради това, че не дослужаватъ до пенсия. Така че тукъ има една несправедливостъ по отношение на тѣзи, които губятъ своитѣ вноски, които, казахъ, се използватъ отъ пенсионеритѣ. И азъ се чудя, когато се поставимъ на това положение, какъ може да се твърди, че пенсионниятъ фондъ билъ изяденъ отъ държавата, когато заемитѣ, които сж правени отъ този фондъ, държавата ги е върнала на фонда, подъ формата на субсидия, 3—4 пѣти досега.

Прави се и друго едно възражение: държавата позволила, поради инфлацията презъ време на войната и следъ войната, пенсионниятъ фондъ да се стопи, въ смисълъ, че паритѣ, които имаше тогава въ фонда, вмѣсто златни, станали книжни левове. Ами това само по отношение на пенсионния фондъ ли е? Че държавата въ лицето на нейнитѣ Земледѣлската и Народната банки не върна ли на всички вложители паритѣ, вмѣсто въ злато, въ книга? Ами че всички онѣзи, които имаха застраховки при застрахователнитѣ дружества и които бѣха внасяли срещу тия застраховки преди войната злато, не получили ли следъ войнитѣ застраховкитѣ си, вмѣсто въ златни, въ книжни левове? Че това бѣше едно общо бедствие, което трѣбваше да се понесе отъ всички — отъ цѣлия народъ. И когато то се понесе отъ всички, не може да искаме днесъ отъ държавата да фаворизира само едни — да задължаваме държавата да валоризира онова, което пенсионеритѣ нѣкога сж внесли въ пенсионния фондъ, тогава когато всички викаме противъ валоризацията, която правятъ на нашитѣ външни задължения. Азъ смѣтамъ, че това възражение на пенсионеритѣ е неправилно и тѣ трѣбва да престанатъ да го правятъ. Пенсионеритѣ трѣбва да потърсятъ другаде причината за тежкото положение на тѣхния пенсионенъ фондъ. Тѣ трѣбва да я потърсятъ тамъ, гдето я търсимъ ние, и когато я намѣримъ, когато откриемъ причината, тогава само ще можемъ да гарантираме и редовното изплащане пенситѣ на пенсионеритѣ.

Г. г. народни представители! Пенсионниятъ въпросъ у насъ действително е единъ голѣмъ общественъ въпросъ, е единъ, бихъ казалъ, и голѣмъ фискаленъ въпросъ и ние трѣбва да се замислимъ върху него. Много се партизанствува у насъ; подметна се и за липсата на чиновническия стабилитетъ. Да, липсва чиновнически стабилитетъ и липсата на този стабилитетъ е именно, която прави пенсионния въпросъ още по-труденъ. Липсата на чиновническия стабилитетъ у насъ е сѣщо една отъ голѣмитѣ причини за изчерпване срѣдствата на пенсионния фондъ. У насъ пенсионеритѣ растатъ бързо. Днесъ цетохъ въ нѣкои вѣстници, че всѣки месецъ постѣпвали по триста и нѣколко заявления за нови пенсионирания; че просто отъ 5—6 години насамъ броятъ на пенсионеритѣ расте кресчендо, а съ това — и разходитѣ по пенситѣ. Ние сме стигнали — пакъ по сведенията, които даватъ самитѣ пенсионери — дотамъ, че 20—21% или позече отъ $\frac{1}{5}$ отъ цѣлия разходенъ бюджетъ на държавата да отива за изплащане на пенситѣ. Виджате колко страшенъ е за насъ пенсионниятъ въпросъ. И ние трѣбва да си го поставимъ ясно и открито. Можете ли да си представите какво значи за една държава, която харчи за 8 министерства, безъ Министерството на войната и безъ Министерството на просвѣтата, 26% отъ бюджета си, да харчи 21% близо за пенсии? Приблизително толкова или малко по-малко отъ това, което поглѣщатъ осемъ министерства за своитѣ чиновници, отива за пенсионеритѣ! Накѣде отива тази държавата? Би трѣбвало да създадемъ стабилитетъ за чиновницѣтѣ, защото когато се създаде стабилитетъ за чиновницѣтѣ, тогава този голѣмъ прирастъ на пенсионеритѣ ще се намали.

Но за да дойде пенсионниятъ фондъ до това положение, нѣма грѣхъ само едно правителство. Грѣхъ иматъ всички правителства, които сж управлявали досега България. Но — нека го кажа тукъ — най-голѣмо увеличение числото на пенсионеритѣ е станало презъ управлението на Демократическия сговоръ.

Г. Говедаровъ (д. ср): За осемъ години процентно то не е голѣмо.

А. Николаевъ (з): Само за две години пенсионеритѣ презъ вашето управление сж се увеличили съ 50%; това е единъ страшенъ процентъ, даденъ въ ваше време. Азъ ще моля г. министра да изтъкне това.

Н. Йотовъ (з): Една отъ причинитъ за голѣмото увеличение броя на пенсионеритъ презъ управлението на Демократическия сговоръ бѣше и тая, че се партизанствуваше малко повече, отколкото презъ другитъ режими. Има, обаче, и една друга голѣма причина за увеличение броя на пенсионеритъ. Това е обстоятелството, че презъ 1926 г. се увеличиха пенситъ — нѣщо, което накара мнозина чиновници да се пенсиониратъ, защото виждаха, че разликата между заплатата и пенсията, която биха получили, е нищожна — 500—600 л.; всѣки си правѣше сметката и си казваше: защо да работя за 3.500 л., когато ще получа 3.000 л. пенсия, т. е. защо да работя само за 500 л. на месецъ?

Г. Говедаровъ (д. ср): При Демократическия сговоръ имаше цензъ служебенъ и образователенъ.

Н. Йотовъ (з): Г. Говедаровъ! Азъ търся добросъвестно и обективно причинитъ вѣнъ отъ партизанството.

Нѣкой отъ земеделцитъ: (Къмъ Г. Говедаровъ) Похубаво ще направите да мълчите.

Н. Йотовъ (з): Както виждате, азъ търся причинитъ вѣнъ отъ партизанството и по-голѣмата причина я намирамъ другаде — въ голѣмитъ пенсии, които се създадоха и при които чиновницитъ намираха сметка да се пенсиониратъ, защото, като получаватъ пенсия и като работятъ навѣнъ, могатъ да изкаратъ повече. Това е една отъ голѣмитъ причини за увеличаване кресчендо числото на пенсионеритъ и за изчерпването на пенсионния фондъ. Докато въ 1923/1924 г. имаме 17.619 пенсионери, а въ 1922/1923 г. — 16.190 пенсионери, значи, крѣгло 17 хиляди души, въ 1931/1932 г. числото имъ достига до 46 хиляди души. А това значи, че то се е утроило. Ако пенсионеритъ сѣ се утроили по число, извънредно много пѣкъ е увеличенъ размѣрътъ на пенситъ и размѣрътъ на разходитъ на пенсионния фондъ. Въ 1923/1924 г. пенситъ, които сѣ се плащали, сѣ възлизали на 40 милиона лева крѣгло, за да достигнатъ само следъ 6 години до 864 милиона лева. Отъ 40 милиона — на 864 милиона! Виждате какъ кресчендо е вървѣло това увеличение: въ 6 години разходътъ за пенситъ е увеличенъ 21 пѣти! Броятъ на пенсионеритъ е увеличенъ съ 30 хиляди, а разходътъ за пенситъ е увеличенъ отъ 40 милиона на 864 милиона лева.

Нѣкой отъ земеделцитъ: (Къмъ сговориститъ) И ще приказвате, че при Сговора нѣмало голѣмо увеличение на пенсионеритъ!

Н. Йотовъ (з): Това толкова голѣмо увеличение на разходитъ за пенсии се дължи на туй, че пенситъ бѣха извънредно много увеличени, особено съ това, че за база се вземаше срѣдната аритметична на заплатитъ отъ последнитъ шестъ прослужени години, и то взети по размѣри, каквито сѣ предвидени въ бюджета за 1926/1927 г. Имамъ сведения за 1926 г., когато вече пенсионеритъ се прекласираха, защото, щомъ мина новиятъ законъ, започна прекласирането имъ, но то не можа да стане набързо, а ставаше постепенно и продължи дори презъ 1927 г., а има пенсионери, които и днесъ се прекласиратъ. За 1926 г. имаме следнитъ данни: 24 570 некласирани пенсионери получаватъ 127 милиона лева, а 4 900 прекласирани пенсионери — значи, само $\frac{1}{4}$ отъ първитъ — получаватъ 122 милиона лева. Ако вземемъ за мѣрило тѣзи цифри, излиза, че пенситъ сѣ увеличили по размѣръ най-малко шестъ пѣти; въ сѣщностъ повече сѣ увеличили, защото виждате, че разходътъ за пенситъ е увеличенъ 21 пѣти; значи, надъ седемъ пѣти сѣ увеличили пенситъ по размѣръ. По сведения на самитъ пенсионери, $\frac{1}{12}$ отъ населението на България очаква издрѣжка отъ пенсия — около 500 хиляди души. Ако размѣрътъ на разхода, който отива за пенситъ, възлизающъ на 1 милиардъ — 21% отъ цѣлия ни разходенъ бюджетъ — е страшенъ, страшно е и числото на пенсионеритъ. Една дванайсета отъ това население трѣбва да живѣе отъ пенсия. Като прибавите и числото на чиновницитъ, чийто трудъ сѣщо така е непроизводителенъ въ прѣкия смисълъ на думата, излиза, че $\frac{1}{3}$ или може би $\frac{1}{4}$ отъ населението на тая държава очаква издрѣжката си отъ държавния бюджетъ, а останалитъ $\frac{2}{3}$ би трѣбвало да работятъ, да произвеждатъ — а знаемъ колко слабо е производството у насъ — за да може държавата да издържа тази $\frac{1}{4}$ отъ населението. Това голѣмо увеличение на разхода за пенситъ, г. г. народни представители, е, което обѣрка сметкитъ на пен-

сионния фондъ, то е, което го стопи. Въпрѣки стопянето му следъ войната, поради инфлацията, пенсионниятъ фондъ, подъ режима на закона отъ 1921 г., почна да се увеличава и се увеличаваше непрекъснато до 1926 г., докато почна ревизията на пенситъ. Въ 1926 г. пенсионниятъ фондъ разполагаше съ капиталъ близо 538 милиона лева. Презъ 1928 г., следъ прекласирането на пенсионеритъ, тоя капиталъ спадна на 369 милиона лева, а днесъ отъ тоя капиталъ не е останало нищо. Значи, законътъ за пенситъ отъ 1926 г. напълно стопи пенсионния фондъ. И сега, при липса на каквито и да е капитали въ пенсионния фондъ, нашата задача е, както казахъ въ началото, да гарантираме редовното изплащане на пенситъ. Понеже законътъ за пенситъ отъ 1926 г. е създадъ едно нетърпимо, едно неударжимо положение, естествено, че той създава и крещещата нужда да се тури край на това положение, да се потърси изходъ отъ него. Внасянето на настоящия законопроектъ се налагаше, то е своевременно. Дори нѣщо повече — внасянето на тоя законопроектъ е закѣснѣло малко. Той трѣбваше да бѣде внесенъ много по-рано, за да бѣде уреденъ пенсионниятъ фондъ и да се гарантира редовното изплащане на пенситъ.

Щомъ е така поставенъ въпросътъ, по принципъ тоя законопроектъ трѣбва да бѣде приетъ и ние ще го гласуваме, защото, както казахъ, нуждата отъ него е крещеща, наложителна. Разбира се, въ комисията ще трѣбва да се направятъ нѣкои поправки, да се премахнатъ нѣкои дефекти и аномалии, които не сѣ съгледани и не сѣ поправени въ закона отъ 1926 г.

Искамъ да се спра, г. г. народни представители, на нѣкои отъ тия поправки, на нѣкои отъ тия корекции, които би трѣбвало да станатъ при разглеждането на законопроекта отъ комисията.

Освенъ тия нѣща, които досега споменахъ, първото нѣщо, което ще трѣбва да се поправи, е и това, за което говорихъ отначало — да стане изравняване, а именно, че 55-годишната възраст трѣбва да бѣде предвидена както за ония чиновници, които сами си подаватъ оставката, така и за ония, които не по свое желание се уволняватъ. Съображенията си за това вече казахъ.

На второ мѣсто, ще трѣбва да бѣждатъ лишени отъ пенсия всички ония пенсионери, които сѣ подъ 55-годишна възраст, а пенсията да имъ се даде като навършатъ 55 години. Защо? Защото щомъ въ законопроекта предвиждаме, че не трѣбва да има пенсионери по-млади отъ 55 години, нѣмаме никакво основание да допустимъ да получаватъ пенсия хора по-млади отъ 55 години. Тоя, който е подъ 55 години, напр., на 40 или 45 години, е въ разцвѣта на своитъ сили и може да изкарва своята прехрана и прехраната на семейството си. Той не бива да тежи съ издрѣжката си на пенсионния фондъ; когато навърши 55-годишна възраст, тогава автоматически ще почне да получава пенсията си. Ако предвидимъ това въ законопроекта, ще облекчимъ пенсионния фондъ, ще намалимъ пенсионеритъ и ще направимъ възможно редовното изплащане пенситъ на онѣзи, които сѣ надъ 55 години и които нанстина заслужаватъ да получаватъ пенсия, защото не могатъ вече да работятъ.

А. Томчевъ (д. ср): Но ще трѣбва да имъ се позволи да заематъ отново длѣжността си, докато навършатъ 55 години и получатъ пенсията си.

Н. Йотовъ (з): Тѣ иматъ вече право на пенсия и никой не имъ отнема това право. Тѣ ще бѣждатъ въ положението на онѣзи, които сѣ напустнали службата си на 50-годишна възраст: нѣма да иматъ право да получаватъ пенсия, докато не навършатъ 55 години. Въ законопроекта е предвидено положението, че ако единъ служител напустне службата, но не е навършилъ 55 години, не ще може да получава пенсия; ще получава такава само следъ като навърши 55-годишна възраст. Само въ случай на нещастие, ако той умрѣ преди 55-та си година, наследницитъ му иматъ право на пенсия. Та азъ мисля, че въ законопроекта трѣбва да бѣде предвидено положение, на сегашнитъ пенсионери, по-млади отъ 55 години, пенсията да имъ се прекрати и автоматически, следъ като навършатъ 55 години, тогава пакъ да почнатъ да я получаватъ. Това ще бѣде въ съгласие съ принципа, че не трѣбва да има у насъ пенсионери по-млади отъ 55 години.

А. Томчевъ (д. ср): Тогава ще трѣбва да бѣждатъ възстановени на длѣжностъ днешнитъ пенсионери, по-млади отъ 55 години.

Н. Йотовъ (з): Тѣ иматъ право на пенсия и нѣма защо да бждатъ възстановявани на длѣжностъ. Щомъ навършатъ 55 години, ще почнатъ да получаватъ автоматически пенсията си. Затова азъ не искамъ да се увеличаватъ прослуженитѣ години, които даватъ право на пенсия, а искамъ да бжде увеличена само възрастта, която дава право да се получава пенсия. Ако поддържахъ първото, Вие бихте били правѣ. Щомъ единъ служител навърши 25-годишна служба, той е придобилъ право на пенсия, но не ще може да я получава, докато не навърши 55-годишна възраст. Щомъ това предвиждаме за бждещитѣ пенсионери, много справедливо ще бжде да постановимъ същото и за ония, които сѣ придобили правото на пенсия, но сѣ по-млади отъ 55 години.

Въ законопроекта се предвижда, че чиновницитѣ, които иматъ 20 прослужени години, сѣ влизането въ сила на закона, ще се ползватъ отъ разпоредбитѣ на стария законъ за пенсиятѣ. Това е направено, споредъ мене — въ мотивитѣ не е казано — за да не бързатъ сега да си даватъ оставкитѣ чиновници, които иматъ 20-годишна служба; като знаятъ, че за тѣхъ ще бжде въ сила стариятъ законъ, тѣ нѣма да бързатъ да се пенсиониратъ; а ако знаятъ, че по новия законъ не ще бждатъ пенсионирани, тѣ ще бързатъ да си дадатъ оставката и ще отегчатъ пенсионния фондъ. А ако предвидимъ, че нѣма да се ползватъ отъ пенсия, освенъ ако иматъ 50-годишна възраст, тогава това положение става излишно, защото тогава тия, които иматъ 20-годишна служба, нѣма да бързатъ да си подаватъ оставкитѣ, за да попаднатъ подъ наредбитѣ на стария законъ.

Опредѣлянето на пенсията трѣбва да става върху базата на срѣдната заплата за всички прослужени години, а не само за 10-тѣ последни прослужени години; съображенията казахъ, нѣма защо да ги повтарямъ.

Максималната пенсия по сега действащия законъ е 5.500 л., а сега по законопроекта се увеличава на 6.000 л. И това увеличение става малко по единъ секретенъ начинъ. Като прочетете текста на чл. 14, ще видите, че тамъ така, между другото, се опредѣля и максимума на пенсията. Тая максимална пенсия отъ 6.000 л. при новитѣ условия се явява неоправдана. Ако въ 1926 г. максималната пенсия е опредѣлена на 5.500 л., то сега тя трѣбва да бжде много по-малка. И нашата група се спира на максимална пенсия 4.500 л.; тя може да бжде по-голяма, може да бжде и по-малка, но ние държимъ на едно намаление на максималната пенсия, тъй както е предвидена въ законопроекта, защото сѣ нищо не се оправдава увеличението на максималната пенсия спрямо предвидената по закона отъ 1926 г.

Има друго едно положение, което съставлява аномалия по отношение закона за военно-инвалиднитѣ пенсии. По закона за военно-инвалиднитѣ пенсии родителитѣ на военни инвалиди получаватъ наследствена пенсия, ако нѣматъ годишенъ доходъ повече отъ 11.000 л.; по-рано бѣше 9.000 л., а после се увеличи на 11.000 л. А въ законопроекта сега се предвижда, че при 36.000 л. доходъ на родителитѣ, които получаватъ наследствена пенсия за изслужено време, пенсията имъ се намалява съ съответната горница. Тази разлика между закона за военно-инвалиднитѣ пенсии и закона за пенсиятѣ за изслужено време съ нищо не се оправдава. Може би, предвидениятъ доходъ въ закона за военно-инвалиднитѣ пенсии въ размѣръ 11.000 л. да е малъкъ, но предвидениятъ въ тоя законопроектъ доходъ отъ 36.000 л. е извънредно голѣмъ. И въ това отношение азъ смѣтамъ, че трѣбва да отидемъ по-надолу: само родители, които иматъ до 12.000 л. доходъ, да иматъ право на пълна наследствена пенсия за изслужено време; а на тѣзи, които иматъ повече отъ 12.000 л. доходъ, да се направи съответното намаление. Би трѣбвало да внесемъ една хармония между закона за военно-инвалиднитѣ пенсии и закона за пенсиятѣ за изслужено време. Тамъ сѣ предвидени 11.000 л., тукъ можемъ да предвидимъ 12.000 л., като увеличимъ и тамъ на 12.000 л., но въ никой случай да не оставатъ 36.000 л., защото това е единъ голѣмъ доходъ.

За да се засиятъ доходитѣ на пенсионния фондъ, азъ смѣтамъ, че трѣбва да се възстанови старото положение на закона отъ преди 1921 г., а именно, да се удържи на всѣки новоназначенъ чиновникъ въ първата година $\frac{1}{12}$ отъ заплатата. Това го имаше въ закона за пенсиятѣ отъ 1908 г. и 1910 г. Ние трѣбва да се върнемъ къмъ него, за да се осигурятъ ресурси за пенсионния фондъ. Също така трѣбва да се предвиди удържката отъ $\frac{1}{24}$ върху заплатата на чиновникъ, който е напусналъ службата си и който единъ месецъ и повече следъ това бжде наново назначенъ на служба. И това положение също го имаше преди 1921 г.; то бѣше премахнато съ закона отъ 1921 г.

Г. г. народни представители! Има друга една аномалия. Чиновникътъ, който е билъ на служба въ 1910, 1911 или

1912 г., е плащалъ вноски 8% върху заплатата си, но е плащалъ въ злато; отъ 100 л. златни, които е получавалъ тогава, той е отдѣлялъ 8 златни лева за пенсионния фондъ. По закона отъ 1921 г. бѣше признато право на пенсия на нѣкои служители въ изборни учреждения или други, като бѣше зачетено времето, служено презъ време на войната за двойно, но, за да имъ се зачита това време за пенсия, трѣбваше да внесатъ съответнитѣ удържки 8%; тия 8% удържки бѣха, обаче, книжни, когато пенсията имъ се опредѣля споредъ заплатата по бюджета за 1926/1927 г. Напр., плащатъ 8% пенсионни удържки за прослужено време презъ 1908 г. или презъ 1909 г. върху заплатата, да кажемъ 200 л., а пенсията имъ се опредѣля споредъ заплатата, предвидена въ бюджета за 1926/1927 г., която е много по-голяма.

Ето какво правятъ г. г. чиновницитѣ, които изработватъ тѣзи пенсионни закони; тѣ правятъ всичко, за да защитятъ своитѣ интереси, а да ошетятъ пенсионния фондъ. Това е една крещца неправда, това е една аномалия и тя трѣбва да се премахне. Всички, на които е зачетено за пенсия време преди или следъ войната, когато заплатитѣ бѣха малки и въ златни левове, трѣбва да платятъ удържките отъ 8% въ злато, валоризирани, защото пенсиятѣ се получаватъ споредъ базата на заплатитѣ по бюджета отъ 1926/1927.

Друго положение, на което ние се спираме — и нашата група е решително за него, азъ казахъ още отначало — това е: пенсионниятъ фондъ трѣбва да черпи своитѣ приходи отъ удържките, които взема отъ чиновницитѣ и само съ тѣзи удържки ще трѣбва да покрива своитѣ разходи, т. е., да прави изплащане на пенсиятѣ — никаква субсидия отъ държавата, отъ окръгъ, отъ община. На това положение решително държимъ.

Също така и лихвата за тѣзи удържки, за които говорихъ, че ги внасятъ въ книжни лева, а не ги внасятъ въ златни лева, би трѣбвало да се смѣта, не както е казано въ законопроекта — отъ 1 юлий 1926 г. Ако сѣ имъ били направени удържки за времето, за което се ползватъ съ пенсия — въ 1908 и 1910 г. — пенсионниятъ фондъ би получилъ лихва за всичкото време, а сега се предвижда да се плаща лихва за тия удържки само следъ 1 юлий 1926 г. Не мога да намѣря разума на това положение. Щомъ ще се ползватъ отъ облагитѣ на закона, щомъ ще ви се признае за пенсия изслужено време наравно съ вашитѣ другари, щомъ ще ви приравнятъ къмъ вашитѣ другари, които сѣ внесли 8% удържки златни още въ 1910 г., ще трѣбва и вие да внесете вашитѣ 8% удържки, заедно съ лихвата имъ отъ 1910 г. насамъ. Щомъ имате облагитѣ, трѣбва да понесете и респективнитѣ задължения; не може, при по-малки задължения и при по-малки вноски, да имате по-голями облаги.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Тѣ вече ги оформиха.

Н. Йотовъ (з): Щомъ въ съответния текстъ предвиждате по-голямъ облаги за тѣхъ, тѣ ще трѣбва да внесатъ и лихвата за цѣлото време, а не само следъ 1 юлий 1926 г.

Също така ние държимъ за едно друго положение: всички пенсионери, които сѣ богати, които иматъ сигурни доходи надъ 60 хиляди лева годишно, би трѣбвало да претърпятъ едно намаление въ своитѣ пенсии, като намалението отиде до тамъ, че тѣзи, които иматъ голѣми доходи, не би трѣбвало да получатъ и пенсия. Но понеже тѣ сѣ правили вноски, азъ не мога да поддържамъ пълното имъ лишаване отъ пенсия. Въ всѣки случай би могло да се отиде до едно намаление на пенсията имъ отъ 50%. Сега имаме просто случаи, които скандализиратъ обществото и то не може да ги гледа: младъ пенсионеръ, 40—45-годишенъ, който има редовни доходи 50—100 хиляди лева месечно, и е въ разцвѣта на своитѣ сили, получава и нѣкаква пенсия отъ 4—5 хиляди лева! Това страшно скандализира обществото; то не е право, и отъ гледна точка на справедливостъ би трѣбвало да се тури край на това положение.

А. Буковъ (з): Особено тия пенсионери, които упражняватъ занаятите си.

Н. Йотовъ (з): Азъ смѣтамъ, че отъ гледна точка на справедливостъ и отъ чисто социална гледна точка ще трѣбва да отидемъ до тамъ, че да засегнемъ такива случаи.

Въ последния законъ за бюджета на държавата, отъ 1931/1932 финансова година, има едно положение, споредъ което, когато и мъжътъ и жената, двамата съпрузи, сѣ чиновници, прави се една удържка отъ заплатитѣ имъ по 10%. На това положение се прави известно заобикалане съ закона за пенсиятѣ. Азъ зная случай, когато отъ двамата съпрузи чиновници единиятъ си подава оставката, за да стане пенсионеръ и да получи пенсия, защото, когато еди-

ниятъ съпругъ е пенсионеръ, а другиятъ остава чиновникъ, получаватъ повече, отколкото когато и двамата служатъ на държавата и имъ се правятъ удържки 10%. По такъвъ начинъ се заобикаля това законоположение, прокарано въ закона за бюджета на държавата за 1931/1932 финансова година. Имаме такива случаи — зная и имена, но не искамъ да ги споменавамъ. Магистратъ получава 10.500 л. месечно; жена му като основна учителка получава 2.000 л. месечна заплата — двамата получаватъ 12.500 л. месечно. По закона за бюджета отъ 1931/1932 финансова година, като се направятъ удържки 10% отъ заплатата на мъжа — върху 10.500 л. — 1.050 л. — и отъ заплатата на жената — върху 2.000 л., 200 л. — значи, удържатъ имъ се по 1.250 л. месечно. Но жената се пенсионира и получава 1.500 л. пенсия. И какво излиза? Когато и двамата бѣха чиновници на държавата, правѣха имъ се удържки 1.250 л., а когато единиятъ отъ съпрузитѣ напусна службата си, за да стане пенсионеръ, тѣ получаватъ много повече, защото тия 1.250 л. удържки не имъ се правятъ, а жената съ получаването на пенсията си губи само 500 л. отъ получаваната заплата; значи, печелятъ 750 л., когато съпругата седи въ къщи да си гледа работата, и получава пенсия, а съпругътъ е чиновникъ. Понеже, казвамъ, става това заобикаляне на закона за бюджета отъ 1931/1932 финансова година, налага се да туримъ край на това злоупотребуване.

Д. Икономовъ (раб): (Възразява нѣщо)

Н. Йотовъ (з): Не се смѣйте, г. Икономовъ! Искате ли тѣзи неправди да съществуватъ? Тия смѣтки трѣбва да се правятъ, защото трѣбва отъ различни мѣста да дадемъ срѣдства за засилване на пенсионния фондъ. Ние за него мислимъ сега. И понеже голѣми суми не можемъ да намѣримъ, ние трѣбва отъ много мѣста да отрѣжемъ, за да засилимъ фонда.

Д. Джанкардашлийски (нац. л): Не отговаряйте на заинтересовани хора. Продължавайте!

Н. Йотовъ (з): Когато мъжътъ и жената сѣ пенсионери, или единиятъ съпругъ е чиновникъ, а другиятъ пенсионеръ, тѣ сѣщо трѣбва да бѣдатъ засегнати съ известни намаления — и единиятъ, и другиятъ. Може това намаление да бѣде 10%, може да бѣде 15%, въ всѣки случай, и единиятъ, и другиятъ трѣбва да бѣдатъ засегнати. Това се налага и отъ гледна точка на справедливостъ, и отъ социална гледна точка, и отъ национална гледна точка, и отъ гледна точка на туй, да не се заобикаля законътъ за бюджета.

Настоящиятъ законопроектъ прави една крачка напредъ, г. г. народни представители, като премахва получаването на две или три пенсии. Прави се едно изключение за инвалиднитѣ пенсии и за пенситѣ, сборътъ на които не надминава три хиляди лева. Азъ смѣтамъ, че по отношение на инвалидитѣ може да се направи изключение, но за пенситѣ до 3 хиляди лева то не се оправдава съ нищо и би трѣбвало да бѣде премахнато; трѣбва да остане принципътъ: да се получава само една пенсия, като пенсионерътъ има право да избира, но въ никой случай да не се получаватъ две пенсии.

Въ чл. 65 се предвижда, че лица, които сѣ били пенсионери и сѣ постѣпили следъ това на служба преди влизането въ сила на настоящия законъ, ще се ползватъ отъ облагитѣ на стария законъ, ще бѣдатъ пенсионирани по него, а не по новия законъ, следъ като навършатъ 45 години. Азъ не мога да намѣря разумъ и въ това законоположение. Тѣ сѣ понастоящемъ чиновници. Азъ поддържамъ, че дори и тия, които сѣ вече пенсионирани, по отношение на възрастта, трѣбва да бѣдатъ подъ режима на новия законъ — до навършването на 55-годишна възраст да не получаватъ пенсия. А сѣ още по-голѣмо основание поддържамъ, че тия, които нѣкога сѣ били пенсионирани, а следъ това пакъ сѣ постѣпили на служба, трѣбва да получаватъ пенсия по новия законъ, който сега ще гласуваме.

Предвидена е сѣщо така и друга една привилегия за тѣзи, които иматъ 30 прослужени години и 65-годишна възраст, и сѣ били класирани по закона отъ 1926 г. Азъ смѣтамъ, че тази облага, която имъ се дава, не се оправдава. Ще трѣбва и тѣхнитѣ пенсии да бѣдатъ ревизирани по настоящия законопроектъ, когато стане законъ — да бѣдатъ намалени или увеличени, споредъ случая. Въ всѣки случай тѣ ще бѣдатъ намалени, защото настоящиятъ законопроектъ вече възприема друга база, при която се получаватъ по-малки пенсии.

Това сѣ бележитѣ, които имахъ да направя, г. г. народни представители, за да се иматъ предъ видъ отъ комисията, когато ще разглежда законопроекта. Смѣтамъ, че много отъ тѣхъ заслужаватъ да бѣдатъ обсъдени сериозно. За мене всички сѣ сериозни, но смѣтамъ, че и за г. г. народнитѣ представители по-голѣмата частъ отъ тѣхъ сѣ сериозни, ще бѣдатъ обсъдени сериозно, ще бѣдатъ направени нуждитѣ корекции и ще бѣдатъ премахнати всички аномалии, които сѣ останали тукъ-тамъ въ настоящия законопроектъ.

Г. г. народни представители! Следъ изчерпване на бележитѣ, които имахъ да направя по законопроекта, азъ свършвамъ. По принципъ законопроекта трѣбва да го гласуваме и ще го гласуваме, защото е повече отъ належащъ. Крепящи нужди налагатъ неговото частъ по-скорошно гласуване. Пенсионниятъ фондъ е въ такова положение, че пенситѣ не се изплащатъ редовно. Пенсионеритѣ роптаятъ. Тѣзи хора трѣбва да се успокоятъ. Трѣбва да намѣримъ изходъ отъ това положение. Да продължаваме да плащаме голѣми, несправедливи пенсии, не можемъ, защото нито държавата, нито пенсионниятъ фондъ сѣ въ състояние да правятъ това. Трѣбва да престане палиането на несправедливо получавани пенсии и да се гарантира редовното изплащане пенситѣ на ония, които заслужаватъ да получаватъ такива за своята издрѣжка. (Рѣкоплетскания отъ земледѣлцитѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Нейковъ.

Д. Нейковъ (с. д): (Отъ трибуната) Новиятъ законопроектъ за пенситѣ е, безспорно, единъ отъ по-важнитѣ законопроекти, които сѣ внесени за разглеждане въ Народното събрание презъ текущата му редовна сесия. Този законопроектъ се очакваше съ нетърпение не само отъ страна на народното представителство, но и отъ страна както на обществото, така сѣщо и на заинтересованитѣ пенсионери и държавнитѣ и общественитѣ служители.

Отъ години наредъ се биеше тревога въ печата и Парламента, че пенсионниятъ фондъ е изчерпанъ и че издрѣжката на пенсионеритѣ съставлява едно тежко и непоносимо бремъ за държавния бюджетъ. Една армия отъ 45.000 души пенсионери и друга още по-голѣма армия отъ около 120.000 души чиновници, подлежащи на пенсиониране, че трѣбва следъ изчерпване на пенсионния фондъ да получаватъ своитѣ пенсии отъ държавата, и то въ едно време на тежка и остра стопанска криза, когато всички парични източници на самата държава сѣ почти изчерпани.

Тази тревога, г. г. народни представители, се напълно оправда. Днесъ вече по единъ най-официаленъ начинъ министърътъ на финанситѣ г. Стефановъ ни казва ясно, кратко и недвусмислено, че пенсионниятъ фондъ е изчерпанъ. Това сѣ, струва ми се, първитѣ думи, съ които почватъ мотивитѣ на неговия законопроектъ. Следователно, по въпроса, дали съществува или не пенсионенъ фондъ, вече нѣма споръ и не може да има такъвъ, щомъ министърътъ на финанситѣ ни казва, че такъвъ фондъ не съществува, че той е окончателно, изцѣло изчерпанъ. И когато, г. г. народни представители, ние ще приемемъ единъ новъ законъ за пенситѣ съ едно или друго съдържание, ние сме принудени вече да се считаме съ този фактъ — че пенсионенъ фондъ вече не съществува. Между това пенсионеритѣ постоянно се увеличаватъ, а паралелно съ това се увеличаватъ и срѣдствата, които сѣ потребни за задоволяване на тѣхнитѣ нужди.

Г. г. народни представители! Въ бюджета на държавата се предвиждатъ — и ще трѣбва да се предвиждатъ вече редовно — не по-малко отъ крѣгло 800 милиона лева годишно за плащане на пенсии. Посочвайки тая цифра, азъ веднага трѣбва да се поясня и да кажа, че имамъ предъ видъ не само пенситѣ за изслужено време, но имамъ предъ видъ всички видове пенсии, които плаща държавата. Въ разходната частъ на бюджета за 1930/1931 г. сѣ предвидени за пенсии 1.292.000.000 л., отъ които крѣгло само 400 милиона постѣпватъ отъ сегашни и отъ минали удържки отъ заплатитѣ на чиновницитѣ. Останалитѣ крѣгло 800—850 милиона лева се плащатъ предимно отъ държавата и само една малка частъ отъ тѣхъ се плаща отъ окръжията, общинитѣ и всички останали автономни учреждения, чиновницитѣ на които сѣ членове на пенсионния фондъ. За сѣщата бюджетна година само за пенситѣ за изслужено време се разходватъ не по-малко отъ 900 милиона лева, отъ които само крѣгло 400 милиона лева сѣ чиновнически удържки, които постѣпватъ ежегодно въ приходъ на пенсионния фондъ.

За текущата бюджетна година тия чиновнически удържки се разпределят както следва: 300 милиона лева постъпват от чиновнически удържки при всички държавни учреждения, включително и тия по българските държавни железници, които имат едно автономно управление; 80 милиона лева постъпват от чиновнически удържки при всички изборни учреждения, и 20 милиона лева от другите учреждения, чиито чиновници, съгласно чл. 5 от сега действащия закон за пенсиите, сж членове на пенсионния фонд. Останалите 500 милиона лева се плащат предимно от държавата, като малка част само от тях се плаща от общините и окръжията.

Както виждате, г. г. народни представители, това сж едни колосални суми, едни суми твърде голъми за вече слабия и хилавъ бюджет на държавата, които правят наистина от пенсионния въпрос един голъм държавен, един голъм бюджетен въпрос, един въпрос, който засъга непосредствено и самите български данкоплатци, от сръдствата на които, чрез косвени и пръки данъци, се събират всички ония суми, които държавата изразходва за плащане на пенсиите. Само така, г. г. народни представители, може да се обясни ози голъм интерес, който от няколко години насам съществува въ сръдата на обществото, въ сръдата на българските избиратели по отношение на пенсионния фонд и на пенсиите въобще. Но, г. г. народни представители, пенсионният въпрос е и един голъм социален, обществен въпрос, защото той засъга прехраната на стотици хиляди български граждани. И нма да преувелича, ако кажа, че от въпроса за пенсиите днес се интересуват не по-малко от 600.000 български граждани. Тази цифра на пръв поглед се вижда, може би, преувеличена, тя изнепада, но тя, г. г. народни представители, е реалната, тя е истинската, или най-малко, тя е близо да реалната, близо до истинската. Знае се вече от всички — това се изнесе въ печата и тук въ Народното събрание при различни случаи, а също и при разглеждане на настоящия законопроект за пенсиите — че пенсионерите днес въ България не сж по-малко от 45.000 души. Взети заедно съ своите семейства, тй не сж по-малко от 170—180.000 души. Като имаме пред вид, че има повече от 120.000 души чиновници, държавни, общински, окръжни и при различните автономни учреждения, каквито сж търговско-индустриалните камари, Българското параходно дружество въ Варна, болницата „Евлоги Георгиев“ въ Цариград и редица други учреждения, на които чиновниците се ползват съ пенсия по чл. 5 на сега действащия закон за пенсиите, като имаме пред вид, че тия 120.000 чиновници — а заедно съ своите семейства 400.000 души — въ едно по-близо или по-далечно време ще получат пенсия, за насъ вече, г. г. народни представители, напълно става ясно, че от закона за пенсиите сж заинтересувани, както казахъ, не по-малко от 600.000 души български граждани, прехраната на които е свързана изцяло или отчасти съ получаване на една малка или голъма пенсия.

Но, г. г. народни представители, съ това число не се изчерпва напълно оня брой български граждани, които се интересуват от пенсионния въпрос. Въ България, освен пенсиите за изслужено време, редица други граждани, по разни законоположения въ нашата страна, получават едни по-малки, други — по-голъми пенсии. Така, г. г. народни представители, у насъ се получават въ този моментъ 13.201 лични военно-инвалидни пенсии и 85.281 наследствени военно-инвалидни пенсии. Освен това, се получават 384 лични гражданско-инвалидни пенсии и 1679 наследствени гражданско-инвалидни пенсии; получават се опълченски и поборнически пенсии — лични 363 и наследствени 768; получават се народни пенсии — лични 24, наследствени 93; получават се държавно-инвалидни пенсии — лични 1 и наследствени 38.

Освен това, г. г. народни представители, получават се пенсии, въ вид на помощ, от наследниците на ония български граждани, които имаха нещастieto да станат жертва на безразсъдния атентатъ, станалъ на 16 априлъ 1925 г. По гласувания тогава специален законъ, 56 пенсии днес се получават от ония, които имаха нещастieto да бъдат осакатени, да загубят здравето си, или от наследниците на ония, които загубиха живота си от ужасния атентатъ.

Освен това, г. г. народни представители, нашата държава предвижда въ бюджета си да плаща пенсии, или по-право пенсионни пособия, на руските ветерани от освободителната война. Такива пенсии се плащат: 50 лични и 23 наследствени.

Или, освен пенсиите за прослужено време, които възлизат на 45.000, днес държавата плаща 101.964 лични и наследствени пенсии по тия закони, които азъ току-що ви изброихъ. От тия сведения, г. г. народни предста-

вители, се вижда по единъ несъмненъ начинъ, че повече от 800.000 български граждани, или една седма част от цялото население на България, получават пенсии.

При това положение, г. г. народни представители, може ли пенсионерите и сега служащите чиновници да не се тревожат, да не тръпнат предъ мисълта, че утре, след изчерпването на пенсионния фондъ, тй могат да останат безъ пенсии, т. е. да бъдат лишени евентуално от единичните сръдства за прехрана и препитание? Само така, г. г. народни представители, може да се обясни оная тревога, онова раздвижване, което днес забелязваме въ редовете на българските пенсионери и българските държавни и обществени служители по повод на внесения и разглежданъ вече от насъ законопроектъ за пенсиите. Това сж тревоги, г. г. народни представители, които не могат да минат безъ внимание от народните представители; тревоги, които не бива да не бъдат взети подъ внимание както от Парламента, така също и от съответната комисия, която ще редактира окончателния текст на законопроекта, който сега дебатираме на първо четене.

При това голъмо количество на пенсионери, г. г. народни представители, при този голъм брой български граждани, заинтересувани от получаването на пенсия, ние наистина днес се намираме въ едно твърде тежко положение, бихъ могълъ да кажа, че се намираме въ едно трагично положение. От една страна, ние виждаме броя на пенсионерите, както тукъ вече се посочи, за да не повтарямъ и азъ, от година на година да се увеличава, защото партизанската метла, при всички режими въ България, е хвърляла и продължава да изхвърля съ една претъпна безразсъдност, недостатъчно основателно, голъм брой от българските чиновници въ тежест на пенсионния фондъ и по такъвъ начинъ го обременява още повече. От друга страна, г. г. народни представители, ние сме предъ факта, че пенсионният фондъ е изчерпанъ окончателно, че той не съществува вече, и заедно съ това, ние сме предъ необходимостта, щото държавата все повече и повече да участва съ своите бюджетни сръдства при плащането на пенсиите. И, най-после, г. г. народни представители, ние сме свидетели, какъ самият държавен бюджетъ от година на година се намалява, поради непостъпване на приходи, и какъ самата държава се намира въ невъзможностъ вече да плаща пенсиите тъйко въ онова време, когато върху нея пада по-голъм дълъ за изплащане на тйзи пенсии.

Както виждате, положението е много тежко; то е дори безизходно. И затова на насъ всинца неминуемо се налага единъ въпрос: какво да се прави, откъде да се вземат сръдства, кой ще храни за въ бъдеще пенсионерите, предимно и на първо време инвалидите, сираците, вдовците, останали следъ първата и втората войни; кой ще храни, кой ще издържа или, по-право казано, г. г. народни представители, кой е длъженъ да издържа всички ония български граждани, които, бидейки чиновници на държавата, на различните учреждения въ нея, сж добили правото на пенсия, но това тйхно право днес, поради тежката стопанска криза и поради мъжнотите, въ които е изпаднала самата държава, е застрашено и тй може би въ едно близко време да бъдат въ положение да не получават или да получават много мъчно своите пенсии?

(Председателското мйсто заема подпредседателътъ Н. Захариевъ)

Поставяйки така въпроса, г. г. народни представители, кой е длъженъ да храни хората, които сж добили право на пенсия и които постепенно ще го добиватъ, азъ искамъ да кажа няколко думи по същността на въпроса за характера на пенсията и оттамъ да дойдемъ до мисълта, кой е този, който тръбва, който е задълженъ предимно да се грижи за издръжката на днешните и на бъдещите пенсионери.

Г. г. народни представители! Азъ тръбва веднага да ви кажа, че по никакъвъ начинъ не споделямъ мисълта на преждеговорившия г. Йотовъ, представител на Българския земеделски съюзъ, който наистина каза, че Българският земеделски съюзъ е напразно обвиняващъ, че е противъ пенсиите за изслужено време, че той билъ за тйзи пенсия, но веднага побърза да каже, че Българският земеделски съюзъ счита и той ще държи на това, държавата, общините и окръжията да бъдат освободени абсолютно от всякава грижа къмъ пенсионерите, че пенсиите, следователно, тръбва да бъдат плащани изключително от удържките на чиновниците, които удържки въ течение на няколко години сж внасяли въ пенсионния фондъ.

Г. г. народни представители! Да се поддържа такава мисъл, това би значило да нмаме нужда въобще отъ

пенсионен законъ. Защо създаваме законъ за пенсиитъ, когато ще сметемъ, че въпросътъ за пенсиитъ е частенъ въпросъ на самитъ пенсионери? Ами че щомъ ще трѣбва пенсионеритъ да се издържатъ отъ своитъ удържки, откъде-накъде, кое ваше морално право ви позволява вие да опредѣляте размѣра на удържкитъ, да ги вземате отъ едни и да ги давате на други, на едни да ги давате подиръ 40 години, на други подиръ 50, а на трети подиръ 60 години? Откъде-накъде си присвоявате това право. Щомъ искате да се дезинтересира държавата окончателно отъ плащане на пенсиитъ и не желаете да вписвате въ своитъ бюджети никакви суми за изплащане на пенсиитъ? Ами че тогава нѣма нужда отъ никакъвъ законъ. Оставете българскитъ държавни служители напълно свободни да си внасятъ тамъ, където намиратъ тѣ за добре, и толкова срѣдства, колкото намѣрятъ за добре, за да гарантиратъ утре своитъ старини.

Нѣкой отъ демократитъ: Нѣма да го направятъ доброволно чиновникитъ. Затова и адвокатитъ искатъ да се узакони тѣхниятъ фондъ като отдѣленъ.

Д. Нейковъ (с. д): Другъ е въпросътъ, уважаеми колега, дали това трѣбва да стане доброволно или не, макаръ че и по този въпросъ азъ считамъ, че между чиновникитъ и адвокатитъ има една голѣма разлика. Адвокатитъ сѣ едно. чиновникитъ, които служатъ на държавата, сѣ друго. Но азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че много ясно е, че щомъ държавата се дезинтересира отъ издържката на пенсионния фондъ и отъ плащането на каквито да е срѣдства за пенсиитъ на своитъ служители, тя нѣма право да разполага съ тѣхнитъ удържки, тя нѣма право да се бърка въ голѣмината на тѣзи удържки, въ тѣхното разпредѣление, въ годинитъ, подиръ които чиновникитъ ще получаватъ своитъ пенсии. Това чисто и просто е частна работа на самитъ пенсионери и тѣ ще си назначатъ...

Нѣкой отъ земеделцитъ: А държавата ще дава само заплати, възъ основа на които чиновникитъ ще иматъ пенсии!

Д. Нейковъ (с. д):... свой управителенъ съветъ, ще управляватъ своитъ собствени срѣдства и ще ги използватъ така, както тѣ намѣрятъ за добре: ще ги внесатъ въ Народната банка или въ нѣкоя частна банка, ще ги валоризиратъ, ще ги обръщатъ въ имущества и т. н., въобщо ще направятъ това, което личнитъ тѣхни интереси имъ диктуватъ и което заблагоразсѣждатъ.

Г. г. народни представители! Мене ми се струва, че тезата на г. Йотовъ е погрѣшна.

И. Василевъ (з): Това не е официалното становище на Земеделския съюзъ.

Д. Нейковъ (с. д): То е другъ въпросъ. Въ всѣки случай азъ оборвамъ мнението на г. Йотовъ, което той изказа тукъ. За мене то е еднакво интересно и когато е частно мнение на г. Йотовъ, и когато е общо на цѣлата парламентарна земеделска група. Азъ искахъ съ нѣколко думи да се спра на неговото мнение и да посоча неговата несъстоятелностъ.

Г. г. народни представители! Мене ми се струва, че пенсията е единъ дългъ на държавата къмъ онѣзи свои граждани, които сѣ и служили въ продължение на единъ минимумъ години; които сѣ дали своитъ младини, своитъ сили, своитъ знания, своя опитъ, които дори въ известни случаи сѣ дали свои животъ и сѣ оставили нещастни наследници следъ себе си, служейки на държавата и на обществото. Когато единъ служител на държавата, следъ като бждатъ изтощени неговитъ сили, следъ като той стигне до дълбока старостъ и стане неработоспособенъ, загуби своята работоспособностъ, щомъ той стане жертва на нѣкоя злополука при изпълнение на своя служебенъ дългъ, щомъ той стане жертва на нѣкоя остра и неизлѣчима болестъ, мене ми се струва, че върховенъ дългъ е на самата държава да компенсира пострадалия, изтощени, падналиа отъ преумора, загиналия въ нейна служба държавенъ служител, да го подпомогне на старини или пъкъ да се погрижи за прехраната на ония нещастни негови наследници, които ще останатъ следъ неговата смъртъ. Пенсията, следователно, е единъ дългъ на държавата къмъ нейнитъ служители, независимо отъ това, дали тия служители ще внасятъ пенсионни удържки или не и независимо отъ това, какъ ще бждатъ управлявани тия пенсионни удържки и какъвъ ще бжде тѣхниятъ размѣръ. Получаването на пенсия отъ страна на държавнитъ служители е едно тѣхно право. Държавниятъ служител, получавайки своята пенсия, не получава даръ, не получава благоволение, не получава милостъ отъ никого, той получава само като компенсация отъ своя господарь — държавата, единъ минимумъ отъ срѣдства, които сѣ му крайно необходими, когато той е станалъ вече неработоспособенъ, за да може той и неговото семейство да преживяватъ.

Гледайки така, г. г. народни представители, на пенсията, азъ смѣтамъ, че за насъ е много по-маловаженъ въпросътъ защо е пропадналъ пенсионниятъ фондъ, защо той е изчерпанъ; по тоя въпросъ много се каза, за да не повтарямъ и азъ. Важна е сжщността на въпроса, който трѣбва да бжде изясненъ въ Народното събрание, въ срѣдата на всички парламентарни групи, че пенсията не е едно благоволение, че тя не е единъ подарѣкъ, но че пенсията е единъ дългъ на самата държава къмъ нейнитъ служители. И не напразно, г. г. народни представители, нашиятъ учредителенъ законодателъ въ чл. 166 отъ българската конституция е вмѣнилъ въ дългъ на държавата да дава пенсия на тия служители. Въ постановлението на този чл. 166 отъ конституцията има два важни елемента, отъ които народното представителство не може да се абстрахира. На първо мѣсто, това е елементътъ, че пенсията съставлява дългъ на държавата къмъ ония, които тя е изтощила въ своя служба, и отъ друга страна, това е елементътъ, че интересътъ, добре разбраниятъ интересъ на самата държава изисква, щото тя да осигури старинитъ, да осигури днитъ на неработоспособностъ на своитъ служители, за да имъ даде възможностъ, когато тѣ сѣ млади и работоспособни, да бждатъ спокойни, да се отдадатъ всецѣло, да се самопожертвуватъ, ако това е нужно, да дадатъ всичкитъ си сили въ нейна служба, да бждатъ честни, да бждатъ почтени, бидейки увѣрени, че ако единъ денъ съ тѣхъ се случи каквото и да е нещастие отъ вида на тия, които азъ ви посочихъ, нѣма да бждатъ изхвърлени на улицата, но ще бждатъ гарантирани, най-малко съ своето прехранване. Ето дълбокия смисълъ, който нашиятъ учредителенъ законодателъ е внесълъ въ чл. 166 отъ българската конституция, който смисълъ ние не бива да изпускаме изъ предъ видъ ни за минутка, когато говоримъ за характера и сжщността на пенсията, която държавниятъ служител получава или му се слѣдва да получава.

Г. г. народни представители! Тоя социаленъ дългъ на държавата въ последно време не само у насъ, но и въ чужбина, се разширява.

С. Кирчевъ (з): И той е дългъ къмъ всички народни слоеве.

Д. Нейковъ (с. д): Точно тѣй. Ако потърпите малко, ще видите, че и това ще кажа.

С. Кирчевъ (з): Нали сте социалдемократъ!

Д. Нейковъ (с. д): Тоя социаленъ дългъ на държавата отъ година на година не само у насъ, но и въ чужбина, особено въ по-напредналитъ културни страни, все повече и повече се разширява въ смисълъ, че държавата все повече и повече простира своитъ грижи за издържка на своитъ подданици, на своитъ граждани въ тѣхнитъ старини, или тогава, когато тѣ ще иматъ нужда отъ нейната помощъ. Държавата, г. г. народни представители, особено следъ войната, все повече и повече еволюира и, отъ чисто полицейска и милитерна държава, отъ година на година тя става все повече и повече народна държава, нейното съдържание, нейниятъ животъ бива изпълванъ съ все повече социални, обществени елементи, които иматъ за задача да подкрепятъ населението на дадена държава, когато то почувствува нужда отъ помощъ.

Но, г. г. народни представители, правейки тая констатация, азъ веднага трѣбва да допълня мисълъта си и да кажа, че грижата на държавата, нейниятъ социаленъ дългъ не бива да бжде едностранчивъ, не бива да бжде ограниченъ, не бива той да се проявява само къмъ едни категории граждани, като биватъ пренебрегвани други категории. Грижата на държавата трѣбва да се разпростре решително не само върху изтощенитъ и падналитъ подъ тежестъта на живота и на своята служба къмъ държавата чиновници, интелектуални или физически, но тая грижа трѣбва еднакво да се разпростре, да обхване и изтощения въ непосиленъ трудъ селянинъ, и преуморения отъ дълга и убийствена работа занаятчия, както и изцедения работникъ въ фабрикитъ и работилницитъ, въ подземията и въ всички частни предприятия. Държавата, г. г. народни представители, не може да игнорира ни едно отъ съсло-

вията, които сж дали всичко, което сж могли да й дадат, като данъкоплатци или като строители на нейната духовна и материална култура тогава, когато сж били млади, когато сж били въ своята сила, когато сж били работоспособни. Държавата въ никой случай не може и не бива да остави да умратъ въ мизерия, да умратъ отъ изтощение или отъ гладъ, които и да сж отъ нейнитѣ граждани. Разбира се, тукъ става дума, г. г. народни представители, само за ония граждани, които иматъ нужда, които ще търсятъ, по силата на нѣщата, подкрепата на държавата. Държавата не може да бжде задължена да поддържа старинитѣ, да облекчава днитѣ на болестъ на ония свои граждани, които сж състоятелни, които иматъ сръдства. Не става дума, следователно, за богатитѣ граждани, които си иматъ ренти, капитали, доходи, осигуровки, които си иматъ свои спестявания отъ най-различенъ видъ, защото, бидейки богати, тѣ сж имали възможность да гарантиратъ своитѣ старини по най-различенъ начинъ.

Г. г. народни представители! Този дългъ на държавата за все по-голъма и по-голъма подкрепа къмъ нейнитѣ граждани вече е намѣрилъ своето приложение въ повечето и по-големитѣ западноевропейски културни страни. Въ Англия, Франция, Германия, Австрия, Дания, Норвегия, Белгия отдавна вече — отъ преди 30 години, въ нѣкои дори и отъ преди 40 години — има създадено специално социално законодателство, което обхваща всички граждани, безъ разлика на тѣхната професия, бидейки служители на държавата или не, занимавайки се съ полски или занаятчийски трудъ или не, всички граждани, които на стари години иматъ нужда отъ помощта на държавата.

Г. г. народни представители! Въ България въ това отношение се чувствува една голѣма празнота. Въ България не е направено нищо или почти нищо, като имаме предъ видъ, че по отношение работницитѣ въ частнитѣ предприятия има направено нѣщо, което, обаче, не задоволява работницитѣ; къмъ тия работници държавата не всѣкога изпълнява напълно и добросъвестно своя дългъ.

Азъ зная, г. г. народни представители, възраженията, които ще ми се направятъ — че това сж добри пожелания, но че тѣ сж неосъществими, поради липса на сръдства. Г. г. народни представители! Азъ нѣма да отрека, че социалното законодателство, което цели да обхване всички нуждаещи се въ случай на старостъ, болестъ, злополука, инвалидность и т. н. граждани, нѣма да коштува много пари: ще трѣбватъ стотици милиони, ще трѣбва, може би, повече отъ милиардъ, за да може да се тури едно начало на това законодателство въ България, което да обхване и земледѣлскитѣ, и занаятчийскитѣ слоеве отъ градоветѣ и селата.

Г. г. народни представители! Това е така. Но азъ веднага ще направя своитѣ възражения на тия, които биха ми поставили тоя въпросъ. Азъ ще кажа, че най-после нашата държава е длъжна да установи една по-друга своя бюджетна политика — една бюджетна политика, при която сръдствата на държавата да не се харчатъ само за непроизводителни цели, а да се спестятъ, да се събиратъ и да се употребяватъ една частъ за културни нужди, друга частъ — за социални нужди, за грижата на държавата за старини и въ случай на злополука на своитѣ граждани. Това е въпросъ, г. г. народни представители, за недаване възможность на чуждия и на българския капиталъ да изсмуква колкото се може неограничено, несмущаванъ отъ никого, жизненитѣ сокове на българското стопанство. Най-после, г. г. народни представители, това е политика на държавата спрямо нашитѣ репарационни задължения, спрямо нашитѣ волоризирани дългове, по които въпроси нашата държава ще трѣбва да вземе едно решително, едно смѣло становище, за да може, преди тя да плаща тия свои задължения, да задоволи поне най-елементарнитѣ нужди на своето население — културни и обществени нужди. Защото срамота е, грѣхота е, въ времето, въ което живѣемъ, да оставимъ българскитѣ граждани, българскитѣ старци въ села и градове, ония, които на младини сж издържали своята държава, ония, които на млади години сж дали съ своя трудъ всичко, което тя има, позорно е, казвамъ, тия граждани да бждатъ оставени въ неволя, въ нищета и да мратъ гладни и въ мизерия.

Г. г. народни представители! Всички тия въпроси, които азъ повдигнахъ, не се съдържатъ въ законопроекта на г. министъра на финанситѣ г. Стефановъ. Тѣ досега бѣха избѣгнати и отъ другитѣ законопроекти на правителството. Това е така, защото всички тѣзи въпроси сж свързани съ едни, бихъ казалъ, по-радикални, по-смѣли реформи, на които днешното правителство, което влиза вече въ десетия месецъ на своето управление, показва, че то не е склонно.

Че правителството не е склонно къмъ такива радикални реформи, г. г. народни представители, се вижда и отъ настоящия законопроектъ на г. министъра на финанситѣ — законопроекта за пенситѣ за изслужено време. Самиятъ г. министъръ въ мотивитѣ на своя законопроектъ казва изрично, че законопроектътъ не цели да разреши по-радикално пенсионния въпросъ, че той има твърде скромната задача — да гарантира временно редовното изплащане на пенситѣ и да премахне известни несъобразности, които има въ закона.

Г. г. народни представители! Съпоставимъ ли самия законопроектъ, или, по-право, прибавимъ ли го къмъ мотивитѣ на г. министъръ Стефановъ, ние ще се убедимъ, че той е създаденъ само едвали не за една година. Г. министъръ Стефановъ въ своя законопроектъ казва на българското общество, на българския Парламентъ, на българскитѣ пенсионери, на българскитѣ държавни и обществени служители: „Азъ поемамъ грижата да ви гарантирамъ и да ви заплащамъ пенситѣ за текущата година. Какво ще стане за идущата година, за това не ви гарантирамъ, не мога да ви кажа нищо“. Това, г. г. народни представители, говорятъ по единъ най-несъмненъ начинъ различнитѣ постановления на законопроекта, върху които азъ ще поискамъ да се спра съ по нѣколко думи.

Споредъ мотивитѣ на законопроекта, най-важитѣ промѣни, които се правятъ съ новия законопроектъ за пенситѣ въ сега действащия законъ за пенситѣ, сж следнитѣ: (Чете) 1) максималната пенсия не ще бжде въ зависимостъ само отъ получаванитѣ заплати, но и отъ прослуженото време — тя може да се получи само следъ 35 изслужени години; 2) пенсията ще се опредѣля върху заплатитѣ за последнитѣ изслужени 10 години, вмѣсто 6, като се вземе 80% отъ сръдната заплата за тия години; 3) увеличава се съ по 10 години възрастта на добиване правото на пенсия и 4) установява се по-опредѣлено участие на държавата въ редовното изплащане на пенситѣ.

Г. г. народни представители! Единъ по-бѣтълъ и бързъ погледъ върху самия законопроектъ, въ рамкитѣ на ограниченото време, съ което разполагаме, най-напредъ ще ни наведе на това, че въ самия законопроектъ не само че не се премахватъ всички ония несъобразности, всички ония привилегии, които се съдържатъ въ закона за пенситѣ отъ 1926 г., но че въ нѣкои отношения тия привилегии дори се увеличаватъ.

Онова, което прави на пръвъ погледъ най-лошо впечатление, то е, че въ новия законопроектъ не се засѣга минималната пенсия. Въ чл. 16 отъ сега действащия законъ за пенситѣ минималната пенсия е 500 л. месечно. Въ чл. 14 отъ законопроекта, който ни внася правителството, минималната пенсия остава пакъ 500 л. Г. г. народни представители! Мене ми се струва, че нѣма нужда отъ много аргументи, за да се убедимъ, че 500 л. днесъ сж съвършено недостатъчни за изхранването дори на единъ човѣкъ месечно, а камо ли за изхранването най-често — защото пенсионеритѣ сж семейни хора — на двама или трима души въ едно семейство. Отъ друга страна, засѣгайки въпроса за минималната пенсия, ние сме длъжни да посочимъ едни обективни условия, които ще могатъ да ни установятъ минималната пенсия, която трѣбва да бжде предвидена въ закона. Въ тоя случай ние сме длъжни да се обърнемъ пакъ къмъ самия животъ, къмъ екзистенцъ-минимума, т. е., къмъ онзи минимумъ сръдства, които сж нуждни за изхранването на единъ човѣкъ или на едно семейство. Има ли нѣкой тукъ въ тази зала, който би поддържалъ, че 500 л. сж наистина този минимумъ отъ сръдства? Напротивъ, г. г. народни представители, мене ми се струва, че всички ще бждемъ единодушни върху това, че не бива повече въ закона за пенситѣ да сѣествува единъ такъвъ низкъ, малкъ минимумъ. Мене ми се струва, че комисията и днешниятъ Парламентъ ще иматъ единъ върховенъ дългъ да увеличатъ този минимумъ, поне да го удвоятъ, ако тѣ не намѣрятъ въ себе си сили и не потърсятъ достатъчно сръдства, за да го вдигнатъ до 1.200 л., за да се даде възможность на пенсионеритѣ да преживѣятъ сносно годинитѣ на своитѣ старини.

Но, г. г. народни представители, когато въ законопроекта минимумътъ се запазва на 500 л., толкова, колкото е и въ сега действащия законъ, въ сѣция този законопроектъ се увеличава максимумътъ на получавана пенсия. По досегашния законъ за пенситѣ, максимумътъ е 66.000 л. годишно, плюсъ 10% за ония пенсионери, които сж навършили 60-годишна възраст. По новия законопроектъ максималната пенсия се увеличава отъ 66.000 л. на 72.000 л. годишно. И тоя максималенъ размѣръ не спира тукъ. Той се увеличава до 75.000 л., защото въ новия законопроектъ е предвидено максималната пенсия да може да се увеличава съ по 1% за всѣка прослужена година

следъ 35 до 40 години. Г. г. народни представители! Мене ми се струва, че ние не можем да намърим абсолютно никакви оправдателни мотиви за увеличаване размѣра на максималната пенсия. Въ едно време, когато правителството се мъчи да прави икономии, да съкращава бюджети, да намалява пенсии, да намалява разходите на държавата, въ това сѣщото време въ единъ законопроектъ, на който така е поставена такава целъ, икономия, пестене на срѣдствата, е допустната една аномалия, една несъобразностъ: да бѣде увеличенъ максималниятъ размѣръ на пенсията съ 9 хиляди лева годишно. Нима, г. г. народни представители, въ дни на голѣмо народно и държавно бедствие ние ще продължаваме досегашната практика да облагодетелствуваме една шепа военна и гражданска бюрокрация по такъвъ начинъ, както тя не е била облагодетелствувана дори преди войнитѣ, когато живѣхме сравнително едно по-щастливо време и когато разполагаме съ повече срѣдства?

Друга аномалия, г. г. народни представители, която азъ забелязвамъ въ новия законопроектъ за пенсията, е тая въ чл. 14. Тази аномалия се състои въ това, че новиятъ законопроектъ прави една съ нищо неоправдана разлика между военнитѣ и граждански служители на държавата. Докато гражданскитѣ чиновници могатъ да получатъ пълната пенсия следъ 35 прослужени години, военнитѣ я добиватъ само следъ 30 прослужени години. Защо се дава тази привилегия на военнитѣ? Дали защото военната служба е по-важна отъ всички останали граждански служби? Мене ми се струва, безъ да навлизамъ въ сѣщевото на тоя въпросъ, че е по-добре веднѣжъ завинаги държавата да престане да дѣли своитѣ служби на важни и на маловажни, като носителитѣ на едни служби бѣдатъ облагодетелствувани, а носителитѣ на други служби, помаловажни, бѣдатъ онеправдани за смѣтка на първитѣ. Веднѣжъ завинаги трѣбва да се простимъ съ тая привилегия, като изхождаме отъ доброто и здраво начало, че всички, всѣки отъ държавнитѣ служители, на свой редъ, е полезенъ, е важенъ за държавата съ своята подготовка, разбира се, като той, когато служи на държавата, споредъ значението си, споредъ образователния си цензъ, получава и една съответна заплата, която му дава държавата.

С. Патевъ (з): Г. Нейковъ! Сърдечно ни кажете: не Ви ли е ясно, защо е направено това?

Д. Нейковъ (с. д): Не ми е ясно, г. Патевъ, обяснете ми.

Д. Икономовъ (раб): Защото заповѣдватъ по Ньойския договоръ отъ Женева.

Д. Нейковъ (с. д): Азъ съмъ чувалъ и другъ пѣтъ, г. Патевъ, тия аргументи, но тѣ не могатъ да бѣдатъ приложени по никакъвъ начинъ въ чл. 14 отъ законопроекта. Азъ разбирамъ съображенията за Ньойския договоръ; ние ги виждаме въ днешния законъ за пенсията; тѣ сѣ въ чл. 5 отъ закона за пенсията. Азъ говоря за ония привилегии, които се даватъ на военнитѣ днесъ, които тѣ вчера нѣмаха, когато сме имали пакъ всички ония съображения за Ньойския договоръ. Нима, г. г. народни представители, когато създавахме закона за пенсията въ 1926 г., на насъ не сѣ тежали съображенията, които Вие, г. Патевъ, изтъквате? Нима, когато сме приемали законопроекта за пенсията на 1921 г., ние не сме били предъ угрозата отъ постановленията на Ньойския договоръ? Тогава законодателтъ не е далъ такива привилегии на военнитѣ. Защо сега ще ги даваме?

С. Патевъ (з): Нали за броя на прослуженитѣ години споримъ?

Д. Нейковъ (с. д): Споримъ, г. Патевъ, за правото на военнитѣ да получаватъ пълна пенсия следъ 30 прослужени години, а не следъ 35, както я получаватъ гражданскитѣ служители.

С. Патевъ (з) Пардонъ! Азъ мисля, че за броя на прослуженитѣ години споримъ.

Д. Нейковъ (с. д): Значи, не сте ме разбрали. Само си загубихме времето.

Г. г. народни представители! Въ законопроекта, който разглеждаме, сѣ вмъкнати редица несправедливости и въ други отношения. Ние виждаме несъобразности въ ония членове на законопроекта, по които се изчислява размѣрътъ на пенсията. По досегашния законъ за пенсията отъ 1926 г., за основа при опредѣляне размѣра на пенсията се

вземаха 100% отъ срѣдната аритметична отъ заплатитѣ, получавани презъ последнитѣ 6 години. По законопроекта на г. Стефановъ, за база се взематъ 80%, вмѣсто 100%, отъ срѣдната аритметична отъ заплатитѣ, получавани презъ последнитѣ 10 години. При една смѣтка, г. г. народни представители, която всѣки отъ васъ може да направи, ще видите, че всички чиновници, които въ бѣдеще ще получаватъ пенсия, ще получаватъ вече по-малка пенсия отъ тѣхнитѣ другари, които днесъ получаватъ пенсия, и тѣхнитѣ пенсии ще бѣдатъ по-малки най-малко съ 20%.

Министъръ С. Стефановъ: И миналитѣ пенсии ще се ревизиратъ.

Д. Нейковъ (с. д): Това намаляване на пенсията още въ сѣщия членъ на законопроекта се малко поправя, се малко коригира съ това, че дѣлителтъ при изчисляване на пенсията се намалява отъ 40, колкото е по сега действащия законъ, на 35.

Н. Йотовъ (з): И излиза, г. Нейковъ, малко нѣщо повече, а не по-малко.

Д. Нейковъ (с. д): Компенсацията е много малка. Пакъ ще има една чувствителна разлика въ вреда на пенсионеритѣ. Но — което е най-важно, г. г. народни представители — за военнитѣ, обаче, дѣлителтъ, по законопроекта, нѣма да бѣде 35, както е за гражданскитѣ чиновници, а ще бѣде само 30.

Министъръ С. Стефановъ: Нѣма да бѣде 20, както бѣше въ миналото.

Д. Нейковъ (с. д): Т. е. дава се възможностъ на военнитѣ въ бѣдеще да получаватъ по-голѣми пенсии, отколкото ще получаватъ тѣхнитѣ колеги по гражданското ведомство. Тогава, г. г. народни представители, когато и едни и другитѣ сѣ поставени при еднакви условия, когато и едни и другитѣ плащатъ едни и сѣщи удържки, на едни и другитѣ се дава възможностъ да получаватъ по-голѣми пенсии, а другитѣ ще получаватъ по-малки пенсии. Не е ли явно, г. г. народни представители, несправедливостта? Не е ли явно, г. министре на финанситѣ, че военнитѣ, когато ще взематъ по-голѣми пенсии, ще ограбватъ правото на своитѣ другари отъ гражданското ведомство? Съ какво се оправдава това?

Министъръ С. Стефановъ: А всички наедно ограбватъ държавата.

Н. Йотовъ (з): Това е само за пълното изслужено време, а общиятъ принципъ е, че военнитѣ и гражданскитѣ пенсии се поставятъ на еднаква база. Прочетете първата алинея на чл. 14. Това е втората алинея, която четете.

Д. Нейковъ (с. д): Въ втората алинея на чл. 14 е казано: (Чете) „Така опредѣлената основа е равна на пълната пенсия, която лицето получава“,...

Н. Йотовъ (з): Да, на пълната пенсия.

Д. Нейковъ (с. д):... „ако има 35 изслужени години, а за военнитѣ лица офицери и подофицери и въздухоплавателитѣ — 30 години.“

Н. Йотовъ (з): Да, но това е за получаване на пълната пенсия, опредѣлена по първата алинея.

Д. Нейковъ (с. д): Г. Йотовъ! Не е ли очевидна разликата, когато за едни дѣлителтъ ще бѣде 30, а за другитѣ — 35, и когато основата за едни и за другитѣ ще бѣде 80% отъ срѣдната заплата на всички заплати, получавани презъ последнитѣ 10 години?

Г. г. народни представители! Мене ми се струва, че въ тежкитѣ дни, които преживяваме, когато държавата и правителството апелиратъ къмъ всички да правятъ жертви, да отдѣлятъ отъ онова, което иматъ въ излишѣкъ, въ повече и да го дадатъ на държавата, за да смекчатъ, доколкото това е възможно, острата и тежка стопанска криза за народа и държавата, нѣма защо да бѣде изключена само една категория отъ гражданитѣ. Жертви трѣбва да се искатъ отъ всички, и, ако е нужно да правятъ жертви гражданскитѣ чиновници, такива жертви трѣбва да направятъ наредъ съ тѣхъ, ако не преди тѣхъ, и военнитѣ чиновници. Мене ми се струва, че правителството прави много лоша услуга именно въ това време, като отдѣля военнитѣ чиновници отъ тѣхнитѣ граждански колеги и ги привилегирова.

Г. г. народни представители! Азъ искамъ да кажа нѣколко думи и за възрастта, при която ще се получава пенсия по настоящия законопроектъ. Веднага трѣбва да прибавя, че азъ по никакъвъ начинъ не сподѣлямъ мислитѣ и съображенията на уважаемия г. Йотовъ, които той преди мене изказа предъ васъ. Г. Йотовъ поддържа тезата — ако съмъ го добре разбралъ — че чиновниците, дори и днешните пенсионери, абсолютно въ всички случаи, ще трѣбва да получаватъ своята пенсия следъ 55-годишна възраст, . . .

Н. Йотовъ (з): Когато станатъ негодни за работа.

Д. Нейковъ (с. д): . . . когато станатъ негодни за работа. Г. Йотовъ се аргументира съ законодателствата въ странитѣ, които той посочи . . .

Н. Йотовъ (з): Почти въ всички европейски страни.

Д. Нейковъ (с. д): . . . кждето възрастта за получаване пенсия е наистина 60, 65 и 70 години.

Г. г. народни представители! Наистина, не можемъ да отречемъ, че е нѣщо ненормално, единъ човѣкъ на 35 или 40-годишна възраст да получава пенсия. Безспорно, това е една аномалия. Нормалното, обикновеното е пенсия да се получава въ една по-напреднала възраст, тогава, когато държавниятъ служител е станалъ неспособенъ да работи. Азъ напълно сподѣлямъ тая мисль. Редно е, следователно, г. г. народни представители, пенсия да се получава на 50-годишна възраст, на 55-годишна, дори и на по-голяма възраст. Но, г. г. народни представители, ако днесъ въ нашето законодателство възрастта за получаване на пенсия е далечъ по-малка . . .

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звънъ) Моля, свършете.

Д. Нейковъ (с. д): Свършвамъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Изтече Ви вече времето.

Д. Нейковъ (с. д): Почнахъ да говоря въ 7 ч. безъ 5 м.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля Ви се. Изтече единъ часъ.

Д. Нейковъ (с. д): Ако много настоявате, ще свърша, но азъ Ви моля да ми дадете още 5 минути.

А. Радоловъ (з): Дайте на социалната демокрация да се изкаже!

П. Н. Даскаловъ (нац. л): Какво правите въпросъ, г. председателю, за 5 или 10 минути?

Д. Нейковъ (с. д): Кой е виновенъ, г. г. народни представители, че у насъ се получава пенсия на 40 или 45-годишна възраст? Не сж виновни чиновниците, виновно е преди всичко нашето законодателство, виновно е нашето партизанство, нашето безогледно партизанство, което преждевременно изхвърля чиновниците отъ държавната трапеза и тѣ въ ранни години, на млада възраст се пенсионираатъ. Виновни сж правителствата, които сж давали възможност на различните чиновници да се пенсионираатъ по собствено желание и да получаватъ пенсия на млади години.

Г. г. народни представители! Повтарямъ и подчертавамъ, че е неморално, несправедливо да получи нѣкой пенсия на 40 или 45 години. Но вие не можете да не се съгласите съ мене, че еднакво неморално, несправедливо е да не получи пенсия онзи държавенъ служител, който е уволненъ по разпоредба на властта, особено ако нѣма съ какво да се прехранва. Вземете за примѣръ единъ чиновникъ, който е служилъ на държавата 25 години и който, когато е постигналъ на служба, е билъ на 20, 21, 22-годишна възраст. Очевидно, той е далъ на държавата всичко, което е ималъ. Уволнявате го не по дисциплинаренъ редъ, не редно, уволнявате го партизански. Защо ще го лишите отъ пенсия? Отъ какво ще живѣе той, г. Йотовъ, особено ако е семеенъ? Какъ ще преживѣе годинитѣ, 5 или 10, които, докато получи пенсия, особено въ това време на голѣма стопанска криза, когато въ нашата страна има голѣма безработица, . . .

Н. Йотовъ (з): Младъ е, ще работи и ще преживява. Ами онзи, който не е чиновникъ, какъ преживява?

Д. Нейковъ (с. д): . . . когато и безъ това много интелигентни и физически работници оставатъ въ безработица и обръщатъ своитѣ погледи къмъ държавата и къмъ обущини? Не чухъ, г. Йотовъ, какво ми възравявате.

Н. Йотовъ (з): Казахъ Ви: ами ако не е чиновникъ, какво ще прави? Нали е годеенъ човѣкъ за работа, ще намѣри работа и ще преживява. Нѣма да бжде храненикъ на държавата отъ 45-годишна възраст.

Д. Нейковъ (с. д): Ако не е билъ чиновникъ на държавата въ разстояние на тѣзи 15—20 години, които ѝ е далъ, той е щѣлъ да има друга професия, щѣлъ е да бжде земледѣлецъ, занаятчия, работникъ, нѣмаше да остане безъ професия. Много очевидно е, г. Йотовъ, че когато единъ човѣкъ е далъ 25 години въ служба на държавата и го уволняватъ не редно, държавата трѣбва да му плати пенсия.

И. п. Рачевъ (з): Държавата му е плащала, докато е билъ на служба.

Н. Йотовъ (з): У насъ имаме разбирането, че държавата дължи на всички, а никой не дължи на държавата. Всички сме съ туй разбиране.

Д. Нейковъ (с. д): Азъ подчертахъ това разбиране, г. Йотовъ, и ако щете да знаете, презъ 1931 г. нашата парламентарна група внесе законодателно предложение въ смисль да се даде по 600 л. пенсия на всички български граждани, безъ разлика на тѣхната професия, които иматъ месеченъ приходъ подъ 1.200 л.

Н. Йотовъ (з): И ако сж надъ 60 години. Но отде да се взематъ срѣдства?

Д. Нейковъ (с. д): Оставете това предложение, приемоте другъ минимумъ. Защо е нужно вие, хората на болшинството, да излизате отъ трибуната на Народното събрание и да искате това? Когато азъ ви казвамъ, че имате възможностъ да го направите, вие ми отговаряте: „Отде да вземемъ срѣдства?“ Като нѣмате срѣдства, като нѣмате и възможностъ да ги намѣрите, защо приказвате?

Н. Йотовъ (з): Позволете, г. Нейковъ. Вие предлагате да се дава по 600 л. месечно на всички, които иматъ месеченъ доходъ подъ 1.200 л. Кажете, какъвъ е националниятъ доходъ въ България и колко се пада месечно на семейство, за да видимъ, дали ще имъ се падне по толкова месечно, и кажете, отде ще се взематъ срѣдства, за да се плащатъ тия 600 л.? Така поставете въпроса. Не е въпросъ да правимъ демагогия. Ако бѣше така, азъ ще направя предложение да се дава по 5.000 л. месечно на всѣко българско семейство. Но какво ще стане съ това предложение? Съ законопроектъ пари не се печелятъ и не могатъ да се даватъ.

Д. Нейковъ (с. д): Съ тѣзи ваши аргументи вие напълно оборвате онази теза, която поддържаше вашиятъ представителъ г. Аврамъ Аврамовъ и която при други случаи членоветъ на земледѣлската парламентарна група сж проповѣждали. Недейте се спира на този минимумъ отъ 600 л. Дайте 500, 400, дайте 300 л., турете едно начало.

Н. Йотовъ (з): Ние сме за този принципъ, но за хора надъ 60 години, когато станатъ негодни за работа, а вие искате на млади и здрави хора да се даватъ пенсии.

Д. Нейковъ (с. д): Но, г. Йотовъ, Вие трѣбваше да ме чуете добре. Нашето законодателно предложение е за даване пенсии на лица, които сж надъ 60-годишна възраст и нѣматъ поне 1.200 л. месеченъ доходъ, за да живѣятъ.

Н. Йотовъ (з): Тогава сме съгласни.

Д. Нейковъ (с. д): Вие можете да намалите тоя минимумъ. Намалете го на 900, на 800, съобразно вашата воля, съобразно възможноститѣ.

Н. Йотовъ (з): Така го приемаме, но Вие не се изразихте добре.

Г. Енчевъ (з): Така, както върви, г. Нейковъ, въ скоро време всички въ България ще станатъ пенсионери.

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Единъ отъ най-големитѣ недостатѣци на настоящия законопроектъ е, че пенсиятъ се даватъ на всички чиновници, безъ

различно какво е тяхното материално състояние. Ето, г. Йотовъ, една болест, въ която Вие можете да приложите Вашите малко по-радикални схващания. Азъ отричамъ решително правото да получи пенсия онзи държавенъ служителъ, макаръ да е изслужилъ времето, макаръ да е изпълнилъ възрастта, който има приходи, които му осигуряватъ едно околнo съществуване.

Н. Йотовъ (з): и д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Тукъ сме съгласни.

Д. Нейковъ (с. д): Вие, г. г. народни представители, сте съгласни, но въ законопроекта нѣма нищо подобно.

Н. Йотовъ (з): Ще го прокараме.

Д. Нейковъ (с. д): Споредъ законопроекта, пенсия се дава еднакво на всички държавни служители. Скандално е, г. г. народни представители, да далете пенсия на единъ чиновникъ, който, като е напусналъ държавната работа, има 10—12—15 хиляди лева месеченъ приходъ отъ частна работа, или защото е билъ щастливъ да наследи отъ баща си имотъ, къща, капиталъ, който му дава рента. Азъ не отричамъ на такъвъ гражданинъ, г-да, правото на пенсия; той си запазва правото на пенсия, но ще я получи само тогава, когато ще има нужда отъ нея, когато той ще изгуби възможността да се издържа самъ, когато той ще осиромашее.

И. п. Рачевъ (з): Това е право гледище.

Д. Нейковъ (с. д): Да го узаконимъ, г. г. народни представители, щомъ е право. Щомъ като сте съгласни и искате да го приемемъ, азъ нѣма да се аргументирамъ повече.

И. п. Рачевъ (з): Тукъ и ние сме социалисти.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): И социалистите сѣ земледѣлци.

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Имамъ да направя бележки по две отъ най-важните постановления на законопроекта, а именно по чл. 37 и по чл. 73.

Съ чл. 37, г. г. народни представители, буква „и“, се въвежда една нова практика, различна отъ досегашната, по отношение участието на държавата при издръжката на пенсионния фондъ. Досега държавата предвиждала въ своя бюджетъ глобално една субсидия отъ нѣколко стотици милиона лева годишно за пенсионния фондъ, и когато тѣ не стигаха за изплащането на пенсията, Народното събрание гласуваше извънредни помощи пакъ съ стотици милиони лева. Съ буква „и“ на чл. 37 тази практика се изоставя. За въ бъдеще държавата, общините, окръжията и ония учреждения, на които чиновниците сѣ членове на пенсионния фондъ, ще внасятъ въ такъвъ размѣръ удържки въ пенсионния фондъ отъ собствените си сръдства, какъвто е размѣрътъ на удържките, които самите чиновници плащатъ отъ своите собствени сръдства. Чиновниците за въ бъдеще ще плащатъ по 10% отъ своите заплати и държавата ще плаща по 10%, за да може по такъвъ начинъ да се добие една сума, съ която пенсионниятъ фондъ да плаща пенсията на пенсионерите. Г. г. народни представители! Менъ ми се струва, че тоза е една нездрава база и тая база нѣма да ни заведе далечъ, защото, наредъ съ държавата, ще трѣбва общините и окръжията, особено общините, да внасятъ въ пенсионния фондъ всички видове удържки, които се правятъ отъ заплатите на чиновниците имъ. Г. г. народни представители! По сега действащия законъ за пенсията общините и окръжията плащаха по 1% отъ своите приходи и това, което тѣ плащаха, достигаше най-много до 20 милиона годишно. Обаче, общините не сѣ имали възможностъ и нито една година не сѣ внесли 20 милиона лева. Обикновено сѣ плащали по 9, 10, 11 до 12 милиона лева.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Сега още по-малко ще внасятъ.

Д. Нейковъ (с. д): Да, сега още по-малко ще внасятъ, г. Димитровъ. По буква „и“ на чл. 37 отъ законопроекта вноската на общините ще трѣбва да бѣде равна на вноската на общинските чиновници, а, споредъ пресмѣтанията на пенсионното отдѣление, вноската на тия последните за 1930/1931 г. се равнява на 80 милиона лева. Значи ще трѣбва общините, които досега не сѣ могли да внасятъ

10—11 милиона лева, за въ бъдеще да внасятъ 80 милиона лева.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Нѣма да ги внасятъ.

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Нѣма защо да се убеждаваме, че това ще бѣде само една книжна смѣтка. Общините, халхътъ на които вие знаете, които сѣ обременени съ различни задължения, които даватъ своите приходи за различни фондове, общините, които съ своите приходи едва могатъ да посрещнатъ най-необходимите си разходи, ще бѣдатъ въ невъзможностъ да отдѣлятъ по 80 милиона лева за пенсионния фондъ. А щомъ общините не ще могатъ да ги внасятъ, ще трѣбва да ги внесе държавата или, ако и тя не ги внесе, ще трѣбва да се отядатъ отъ пенсията.

Г. г. народни представители! Въ предпоследната алинея на чл. 37 е казано — нѣщо, което не знамъ дали е обърнало вниманието ви: (Чете) „Когато другите приходи на фонда“ — значи, и тѣзи по буква „и“ — „безъ лихвите“, се оказватъ недостатъчни за покриване на разхода, недоимкътъ се допълва съ вноски, както следва: отъ държавата, отъ изборните учреждения и отъ останалите обществени и автономни учреждения. А въ последната алинея на сѣция членъ е казано: (Чете) „Сумите, внесени по този членъ, се удържатъ процентно отъ пенсията за следващата година и се връщатъ на съответното учреждение“. Ако, следователно, следъ като държавата и чиновниците внасятъ своите вноски, пакъ се оказватъ сумите недостатъчни за плащане на пенсията, държавата и съответните учреждения се задължаватъ да довнесатъ недостига, но при изричното условие, на слеующата година тѣ да си ги удържатъ отъ пенсията на чиновниците. По такъвъ начинъ вие виждате, че се създава голѣма нестабилностъ въ пенсията — тѣ постоянно ще бѣдатъ намалявани, защото сръдствата на държавата и общините — нека никой не си прави иллюзии за обратното — постоянно ще се намаляватъ. Да не говоря за техническите мѣждности, на които пенсионното отдѣление ще се натѣква поради постоянното ревизиране на пенсията, следствие на това, че сръдствата, които държавата и изборните и други учреждения ще внасятъ, нѣма да бѣдатъ достатъчни.

Н. Йотовъ (з): Затова да изхвърлимъ буква „и“.

Д. Нейковъ (с. д): Азъ съмъ съгласенъ съ Васъ, да я изхвърлимъ, но да поставимъ фонда на единъ здрави начала, за да може той да порастне до такава степенъ, че отъ неговите приходи, отъ неговите лихви да могатъ да се плащатъ пенсията на чиновниците.

Г. г. народни представители! За да свърша, ще кажа две думи и по чл. 73, единъ членъ, който г. министърътъ въ своите мотиви не сочи като важенъ, но който, споредъ мене, е единъ отъ най-важните членове. Този чл. 73 гласи: „Ревизиратъ се по настоящия законъ, по отношение на размѣра имъ, всички пенсии, опредѣлени до влизането му въ сила, съ спазване наредбите на чл. чл. 12, буква „а“, 14, 15, 16“ и т. н. Г. г. народни представители! Азъ разбирамъ да се ревизиратъ досегашните пенсии, азъ разбирамъ да се премахнатъ всички аномалии, всички несправедливо получавани, чрезъ заобикаляне на закона, пенсии, които заобикалки вчера и днесъ отъ тукъ се посочиха — чиновници, служили 20 години подъ редъ, получавали една по-малка заплата, а въ края на своята служба, презъ последните 6 години, станали по-голѣми чиновници и изведнажъ сѣ увеличили своите пенсии до максималния размѣръ. Но, г. г. народни представители, защо предвиждате ревизиране на всички пенсии? Вие предвиждате ревизирането имъ съ единствената целъ да ги намалите.

Н. Йотовъ (з): Да.

Д. Нейковъ (с. д): Да, г. Йотовъ — Вие искате да бѣдатъ намалени пенсията и на онѣзи пенсионери, чийто размѣръ на пенсията е 6.000 л. месечно, и на онѣзи, които получаватъ по 600, 700, 800 л. месечно пенсия. Азъ приемамъ да се ревизиратъ пенсията, но само ония, които сѣ въ максимални размѣри, а пенсията до 3.000 л. месечно да останатъ неревизирани.

Министъръ С. Стефановъ: Но ако сѣ взели двойни пенсии, или по-голѣми отъ тия, които сѣ заслужавали?

Д. Нейковъ (с. д): Азъ казахъ г. министре, че приемамъ да се ревизиратъ двойно взетите пенсии, щомъ пенсионерите не сѣ ги заслужавали.

Н. Йотовъ (з): Така ще стане.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Ако въобще сѣ дадени не-
правилно пенсии?

Д. Нейковъ (с. д): Въз основа на чл. 73 ще бъдат
ревидирани всички пенсии — значи, и ония, които сѣ да-
дени правилно.

Министъръ С. Стефановъ: Разбира се.

Д. Нейковъ (с. д): Азъ не разбирамъ защо ще под-
веждате всички пенсии на друга основа — защо ще ги
изчислявате върху 80% отъ заплатата, а не върху 100%.
Защо ще намалявате пенсиите? По досегашния законъ
дължителътъ бѣше 40, а сега е 35. Значи, при ревидирането
на пенсиите вие ще намалите и най-малките пенсии —
нѣщо, което не трѣбва да правите, нѣщо, което трѣбва
да избѣгнете.

А. Капитановъ (з): Дали пенсията е справедлива или
не, ще се види, когато бѣде ревидирана.

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ
свършвамъ и съмъ длъженъ да кажа, че тоя законо-
проектъ ние нѣма да го гласуваме, . . .

Н. Йотовъ (з): Значи, да остане стариятъ законъ.

А. Капитановъ (з): Съ всичките му несъобразности.

Д. Нейковъ (с. д): . . . защото той не стабилизира
пенсионния фондъ, той не премахва неправдите и ано-
малиите.

Министъръ С. Стефановъ: Ще чакаме да се стабили-
зира държавата, че тогава!

Д. Нейковъ (с. д): Напротивъ, той ще ги увеличи.
Той намалява сегашните пенсии, включително и ония,
които сѣ въ най-минимални размѣри. Той ограничава
правото на чиновника да получи своята пенсия. Ние ще
гласуваме единъ законопроектъ за пенсиите, въ който
ще бѣде предвидена минимална месечна пенсия 1.200 л.,
а максимална — 4.000 л., вмѣсто 6.000 л., колкото пред-
вижда Вашиятъ законопроектъ.

Министъръ С. Стефановъ: Съ удвоени данъци!

Д. Нейковъ (с. д): Ние ще гласуваме за единъ зако-
нопроектъ, съ който ще бъдатъ премахнати абсолютно
всички привилегии; за единъ законопроектъ, съ който ще
бѣде стабилизиранъ пенсионниятъ фондъ по такъвъ на-
чинъ, щото пенсиите да се плащатъ само отъ лихвите
на неговия капиталъ. Ние искаме да се въведе цензъ за
служителитъ на държавата — единичното най-сериозно
условие за предпазване по-нататкъ пенсионния фондъ
отъ изчерпване, което условие би намалило мѣжнотиятъ
на държавата и общинитъ за изплащане пенсиите. Ние
считаме, че ония чиновници, които иматъ частни при-
ходи, независимо отъ кѣде имъ идатъ тѣ, не могатъ да
получаватъ пенсия. Тѣ не ще губятъ своето право на
пенсия, но ще добиятъ пенсия тогава, когато иматъ
нужда отъ такава, т. е., когато загубятъ своите приходи.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Свърш-
вайте!

Д. Нейковъ (с. д): Свършвамъ. Ние считаме, че е
време най-после да се тури начало на старчески пенсии
за всички български граждани, безъ разлика на тѣхната
професия. (Ръкоплѣскания отъ социалдемократитъ)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Само че пар-
тията.

Д. Нейковъ (с. д): Ще намѣрите.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Като дойде
бюджетътъ, ще видимъ дали ще помагате да ги намѣримъ.

Д. Нейковъ (с. д): Вие сте правителство и сте длъжни
да ги намѣрите. Има отъ кѣде да ги намѣрите.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: То се знае,
че вие сте опозиция и така трѣбва да говорите.

Г. г. народни представители! Ще ви моля да изслу-
шате указа за продължение на сесията. (Чете)

„УКАЗЪ

№ 1

НИЕ БОРИСЪ III

Съ Божията милостъ и народната воля
Царь на българитъ.

По предложението на Нашия председателъ на Мини-
стерския съветъ и министъръ на външнитъ работи и на
изповѣданията, представено Намъ съ доклада му отъ
22 мартъ 1932 г., подъ № 227, и въз основа на чл. 129
отъ конституцията,

Постановихме и постановяваме:

I. Да се продължатъ заседанията на I-та редовна се-
сия на XXIII-то обикновено Народно събрание до 28
априлъ 1932 г. включително.

II. Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на
Нашия председателъ на Министерския съветъ и ми-
нистеръ на външнитъ работи и на изповѣданията.

Издаденъ въ София на 22 мартъ 1932 г.

БОРИСЪ III.

Председателъ на Министерския съветъ и министъръ на
външнитъ работи и изповѣданията: **Н. Мушановъ**“

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата на-
родниятъ представителъ г. д-ръ Христо Георгиевъ.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): (Отъ трибуната) Г. г. на-
родни представители! Внасянето на законопроекта за
пенсиите за изслужено време се очакваше съ оправданъ
и голѣмъ интересъ не само отъ пенсионеритъ, които ча-
каха чрезъ тоя законопроектъ да видятъ стабилизирано
своето положение, не само и отъ чиновницитъ — бѣде-
щитъ пенсионери, които искаха да видятъ каква ще
бѣде подкрепата на българската държава, когато тѣ ще
трѣбва да се оттеглятъ на почивка отъ службата си; съ
голѣмъ интересъ се очакваше тоя законопроектъ и отъ
всички, които чакаха да видятъ разрешенъ чрезъ него
единъ боленъ въпросъ за хазната, изцѣрена една язва,
която, съ своето постоянно увеличение, изтощава и безъ
това изтощения бюджетъ на българската държава.

Пенсионниятъ въпросъ е единъ голѣмъ въпросъ по-
ради това, че съ неговото уреждане сѣ свързани инте-
реситъ на една голѣма частъ отъ българския народъ.
Съ пенсионния въпросъ сѣ свързани интереситъ на по-
вече отъ 170.000 български граждани — 46.000 пенсио-
нери и 120.000 български чиновници.

Ето защо на внасянето на тоя законопроектъ се
гледаше съ голѣмъ интересъ и ето защо той се очак-
ваше съ голѣмо нетърпение. Отъ мотивитъ, обаче, на
законопроекта виждаме, че той не цели едно оконча-
телно разрешение на въпроса, не внася нѣкои радикални
реформи, а се стреми да постигне по-ограничени цели —
единъ времененъ резултатъ. Всичко това не можеше да
не разочарова тѣзи, които очакваха отъ този законопро-
ектъ да се тури край на едно положение, което тормози,
както казахъ, десетки хиляди български семейства въ
течение на дълги години.

Г. г. народни представители! Споръ относно положе-
нието, че държавата е длъжна да осигури пенсии на
своитъ чиновници, нѣма. Туй, което преди години се чу-
ваше въ българския Парламентъ отъ известни срѣди —
че пенсиите трѣбва да останатъ дѣло на частната ини-
циатива и че българската държава не е задължена нито
по законъ, нито по конституция, нито по друга причина
да се грижи за старинитъ на своитъ чиновници — днесъ
отъ трибуната на тая Камара не се поддържа. Споръ,
обаче, се повдига относно размѣритъ на грижата на
българската държава при уреждането на пенсионния
въпросъ. Ораторитъ отъ Българския народенъ земе-
дѣлски съюзъ поддържатъ тезата, че въпросътъ за пен-
сиите на държавнитъ служители трѣбва да бѣде уре-
жданъ безъ материалното участие на държавата, т. е.,
безъ държавата да взема участие съ помощи или суб-
сидии при плащане пенсиите на пенсионеритъ. Чл. 166 отъ
конституцията е изриченъ: той вмѣнява въ дългъ на бъл-
гарската държава да осигури пенсия на своитъ остарѣли
и излѣзли въ почивка чиновници. Нѣма защо да при-
повтарямъ цитатитъ на видни икономисти, които вчера

г. Петко Стайновъ направи, които поддържатъ, че това задължение на държавата съществува и безъ да има изриченъ текстъ въ конституцията.

Не ща да се позовавамъ и на правото на пенсионера да получава пенсия, което произтича отъ обстоятелството, не той задължение отъ държавата известна частъ отъ своята заплата, внася я въ държавното съкровище по известенъ редъ и оставя на държавата да управлява тия неговии икономии, за да може впоследствие, когато настѣпятъ законнитъ условия за получаване право на пенсия, да получава тая пенсия отъ държавата. Азъ смѣтамъ, че задължението за държавата произтича и отъ социалния характеръ на пенсията. Ако ние се съгласимъ, по начало, не пенсията не е никакъвъ даръ, не е никаква милостъ, никакво подаяние, а е едно социално задължение на държавата по отношение на тия, които ѝ служатъ, смѣтамъ, не въпросътъ, какъ трѣбва държавата да участва въ изпълнението на тоя свой дългъ, самъ по себе си е разрешенъ. Когато въ миналото социалното законодателство, социалнитъ грижи на държавата сѣ били още въ своитъ наченки, е могло да се поддържа, че държавата може би има грижата само да организира тая самопомощъ на своитъ чиновници. Но днесъ, когато държавата започва да играе все по-голяма и по-голяма роль въ социалното подпомагане, да се поддържа, че по отношение пенсиониранието на държавнитъ служители, нейната роль трѣбва да се заключава въ администрирането на пенсионния фондъ, смѣтамъ, че е една ересь. Г. Йотовъ, който изнесе тукъ тезата на Земледѣлския съюзъ и отрече участието на държавата съ материални сръдства въ пенсионния фондъ, самъ по-нататкъ, изхождайки отъ възгледа на своята партия, поддържаше, че държавата трѣбва да поеме грижата за застраховката на престарѣлитъ земеделски работници. Азъ питамъ г. Йотовъ, какъ той си представлява пенсиониранието на застарѣлитъ земеделски работници безъ намѣсата на държавата, безъ тя да участва съ своята материална помощъ при уреждането на тая застраховка? Азъ смѣтамъ, че г. Йотовъ не би могълъ да си представи това, освенъ съ едно прѣко участие на държавата въ издрѣжката на тия пенсионери.

Г. г. народни представители! Нѣма защо да вземаме примѣръ отъ това, което може да стане. Да видимъ туй, което е днесъ. По силата на специалния законъ за фонда „Обществени осигуровки“, при сѣщия има учредени пенсии за застарѣли работници. Този фондъ, учреденъ чрезъ единъ специаленъ законъ, задължава държавата да участва въ този фондъ съ специални вноски. Това е единъ фондъ, въ който участвуватъ хора, които нѣматъ никаква връзка при своето служене съ държавата, свободни работници навънъ, които не сѣ отдали своя трудъ, своята младостъ прѣко на служба на държавата и въпрѣки това държавата смѣта себе си задължена чрезъ вноски да участва въ този фондъ и по такъвъ начинъ да подпомогне инициативата да се осигурятъ старинитъ на тия работници.

Тѣй поставенъ въпросътъ, смѣтамъ, че мжно би могло да се поддържа тезата, че трѣба да оставимъ грижата за материалното обезпечение на фонда само върху вноскитъ на чиновницитъ. Ако, г. г. народни представители, се създава впечатление, че пенсията не е едно социално задължение на държавата, не е единъ неинъ социаленъ дългъ, то е, може би, поради туй, че много пѣти виждаме нѣща, които не съответствуватъ на социалния характеръ на пенсията. Фактътъ, че виждаме много млади, здрави хора, които сѣ въ ращѣта на своята сила, да бждатъ държавни пенсионери и да се ползуватъ отъ благата на пенсията — която по начало трѣбва да осигури само старинитъ на чиновника — създава впечатлението у насъ, че пенсията не е социална помощъ на тия, които се нуждаятъ отъ нея, а е една милостъ, единъ даръ отъ държавата.

Сѣщо така голѣмитъ пенсии, които се получаватъ отъ хора, които иначе може да сѣ заслужили на държавата — каквито сѣ случаетъ съ пенситъ на нѣкои военно-инвалиди, напр., генералъ, сѣщевременно и инвалидъ, сѣ изгубена работоспособностъ 80%, който получава 14.000 л. месечна пенсия — отнематъ характера на пенсията, като на едно социално подпомагане отъ страна на държавата. Всичко това, казвамъ, прави впечатление на маситъ, които, разсѣждайки върху пенситъ, си задаватъ въпроса: ели действително пенсията една необходимостъ за тѣзи, на които се дава, или е едно подпомагане, безъ което може?

Въ връзка съ този въпросъ се повдига и въпросътъ за размѣра на пенситъ: какъвъ трѣбва да бжде размѣрътъ на пенситъ и какъ трѣбва да бжде установенъ този размѣръ? Размѣрътъ на пенсията, тѣй както е навсѣкжде, се основава главно на две условия: числото на прослуженитъ

години и общата сума на направенитъ вноски. Смѣтамъ, че само тѣзи две условия не сѣ достатъчни, за да обосноваватъ размѣра на една пенсия. Като имаме предъ видъ социалния характеръ на подпомагането чрезъ пенсия и жертвитъ на държавата при опредѣляне размѣра на пенситъ трѣбва да се съблюдава и едно друго условие: ще трѣбва да се рѣководимъ отъ финансовата възможностъ, която въ даденъ моментъ има държавата, за да подпомогне пенсионния фондъ.

Много се спори по въпроса за размѣра на максималната пенсия. Споредъ менъ, ние трѣбва да се стремимъ да дадемъ на нашия пенсионеръ максимума отъ туй, което заслужава да получи. Това трѣбва да бжде идеалътъ на всѣко законодателство. Но понеже желанията сѣ едно нѣщо, възможноститъ друго, ние трѣбва да търсимъ възможното, азъ смѣтамъ, че днесъ максималната пенсия трѣбва да остане 5.500 л. месечно.

Но като говоримъ за размѣритъ на максималната пенсия, сѣщевременно ние трѣбва да помислимъ и за размѣритъ на минималната пенсия. Настоящиятъ законопроектъ фиксира минималната пенсия на 500 л. Сумата 500 л., г. г. народни представители, азъ смѣтамъ за недостатъчна. Днешнитъ 500 л. се равняватъ на нѣкогашнитъ 15 л. За единъ пенсионеръ 50—60-годишенъ, сѣ една бабичка и безъ кѣща, 500 л. сѣ много малко. Той не може по никой начинъ сѣ тия пари да си осигури старинитъ. Съ тия пари ние само го лѣжемъ, че му помагаме, а въ сѣщностъ му даваме колкото да не умре или толкова малко, че да не може да живѣе.

Голѣми ли сѣ пенситъ у насъ? Ако направимъ сравнение съ пенситъ въ другитъ страни, безспорно ще дойдемъ до заключението, че пенситъ въ България не сѣ голѣми. Максималната пенсия отъ 5.500 л. — или тѣй както за нѣкои пенсионери се предлага въ проекта на правителството да бжде 6.000 л. — не е една много голѣма пенсия. Ако погледнемъ какъ е въ нашитъ сѣседи, на които икономическата структура и финансовото положение горе-долу сѣ еднакви съ нашитъ, ще видимъ, че тамъ пенситъ сѣ по-голѣми; тамъ единъ чиновникъ следъ 35-годишна служба, достига максимална пенсия, равна на получаваната отъ него заплата.

Н. Йотовъ (з): Абсолютни ли сѣ числата Ви или съответно индекса на скѣпотията?

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Въ Югославия, въ Гърция, въ Турция и въ Ромѣния пенсията достига 100% отъ заплатата.

Н. Йотовъ (з): Имайте предъ видъ скѣпотията на живота тукъ и тамъ.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Но въпросътъ за размѣра на пенситъ не е въпросъ на сравнение само, но и на възможности. При днешното тежко финансово положение, безспорно, ние не можемъ да искаме да достигнемъ тия максимални пенсии, каквито има въ нашитъ сѣседи.

Г. г. народни представители! Какво е положението на пенсионния фондъ? Споредъ менъ, въ този моментъ ние не можемъ да говоримъ за фондъ. Фондъ нѣма. Това, което нѣкога е било фондъ, днесъ вече не съществува. Причинитъ за това сѣ много. Отъ тази трибуна вчера се изтъкна като една отъ най-важнитъ причини за изчезването на фонда девалоризацията на българския левъ. Безспорно, това е една отъ причинитъ, които сѣ докарали да изчезне тоя фондъ, но, споредъ менъ, освенъ тази причина, има и други причини. Тия причини въ всѣки случай днесъ не лежатъ въ добрата или лошата воля на пенсионера. Преди всичко, държавата е манкирала много пѣти на законитъ си задължения, които има по отношение на пенсионния фондъ. Много пѣти тя е закъснявала съ внасянето на своитъ вноски, много пѣти не е плащала лихвитъ на взетитъ отъ фонда пари и по такъвъ начинъ е ощетявала фонда и е допринасяла за неговото западане. Отъ друга страна, пакъ по силата на решения, взети отъ пенсионния съветъ, около 150 милиона лева на фонда сѣ раздадени на разни селски общини, които пари днесъ, при лошото положение на селскитъ общини, не могатъ по никой начинъ да бждатъ върнати на фонда; и не само че не могатъ да бждатъ върнати, но тѣзи общини не сѣ въ състояние да платятъ лихвитъ на заетитъ пари; а тѣзи пари, заедно съ лихвитъ, възлизатъ на една почтена сума — около 200 милиона лева.

Най-важната причина, обаче, споредъ мене, г. г. народни представители, за изчерпването на фонда е чрезмѣрното увеличение числото на пенсионеритъ. Азъ ще си позволя

тукъ да съобща нѣкои цифри, които съмъ извелъ отъ официалнитѣ издания на Дирекцията на държавнитѣ дългове.

Докато къмъ 1923/1924 г. числото на пенсионеритѣ се увеличава, така да се каже, нормално, къмъ 1925/1926 г. тѣхното увеличение почва да взема застрашителенъ характеръ. И докато презъ 1925/1926 г. числото на пенсионеритѣ е било 20.714, презъ 1926/1927 г. това число става 24.710, явява се едно увеличение отъ 4.496 пенсионери за една година, а разходитѣ за изплащането на пенсиятѣ отъ 82.692.804 л. се покачватъ на 104.068.601 л. — или едно увеличение отъ 21.379.897 л.

Презъ 1927/1928 г. числото на пенсионеритѣ става 24.809 — едно увеличение само съ 99 души. Поради факта, обаче, че тогава се измени законътъ за пенсиятѣ, разходитѣ за изплащането на пенсиятѣ се покачватъ отъ 104.068.601 л. на 383.826.924 л. Макаръ презъ тази година увеличението на пенсионеритѣ да е само съ 99 души, явява се едно увеличение на разходитѣ за изплащането на пенсиятѣ съ 279.760.366 л.

Увеличението на пенсионеритѣ расте застрашително и по-нататъкъ числото на пенсионеритѣ отъ 24.809 презъ 1927/1928 г. става 28.669 въ 1928/1929 — или едно увеличение отъ 3.858 души, а разходитѣ по плащането на пенсиятѣ ставатъ 682.487.467 л.

Презъ 1930/1931 г. числото на пенсионеритѣ вече е 39.798, а сумитѣ, нужни за изплащането на пенсиятѣ, нарастватъ на 803.797.000 л., за да дойдемъ на 30 септемврий 1931 г. до цифрата 42.145 пенсионери, за пенсиятѣ на които сѣ нужни 958.411.463 л.

Сега, обаче, въ този моментъ числото на пенсионеритѣ е надъ 46 хиляди души, а сумата, необходима за тѣхната издръжка, надминава единъ милиардъ лева.

Стопяването на фондовия капиталъ става предъ очитѣ на всички ни. Обаче мѣрки, за голѣмо съжаление, не се взематъ. Обръща се внимание на мѣродавнитѣ мѣста, но никой не обръща внимание и съ едно престѣпно безгрижие дохождаме до днешното положение.

Ако направимъ анализъ на причинитѣ, които сѣ довели увеличението на пенсионеритѣ, ще констатираме, че две сѣ причинитѣ, които сѣ допринесли много за увеличаване числото на пенсионеритѣ.

Първо — нестабилното законодателство. Отъ 1 мартъ 1910 г. до днесъ имаме 13 измѣнения и допълнения на закона за пенсиятѣ.

Г. г. народни представители! При това положение, когато отъ редъ години насамъ се говори и се правятъ изявления отъ отговорни и неотговорни мѣста, че ще се направятъ измѣнения въ закона, които ще увеличатъ предѣлната възраст и прослуженитѣ години за получаване пенсия, всѣки чиновникъ, който достигаше минималния срокъ, който му дава право на пенсия, бѣгаше отъ държавната служба, защото не знаеше какво ще му донесе утрешниятъ день. Може би тази несигурностъ за утрешния день до голѣма степенъ става причина за масовото напускане на държавнитѣ служби отъ хора, които, ако знаеха, че промѣнитѣ, които ще се направятъ въ закона, нѣма да застрашатъ тѣхното право на пенсия, нѣмаше да напускатъ службитѣ си.

Втора причина за увеличаване броя на пенсионеритѣ сѣ нашитѣ партизански ирвни. Трѣбва да разберемъ, че е дошло крайно време да спре безразборното уволняване на чиновницитѣ. Функционирането на държавата може да се извършва само при спокойни и предани служители; а спокойни и предани служители можемъ да имаме само тогава, когато тѣ сѣ сигурни за службитѣ си и когато сѣ материално задоволени. Партизанскитѣ уволнения следватъ безспирно. Млади, честни, деятелни чиновници се уволняватъ, за да се направятъ мѣсто на партизани, гладни за служба. Голѣма частъ отъ уволненитѣ, следъ напускането на службата, увеличаватъ армията на пенсионеритѣ.

Въ последно време отъ дохождането на Народния блокъ на властъ като-чел-и се явява едно съревнувание да се надмине досегашниятъ темпъ на увеличаване числото на пенсионеритѣ. Народниятъ блокъ се стреми да бие рекордъ, що се касае до увеличаване числото на пенсионеритѣ. Отъ 21 юний м. г. до 20 мартъ т. г., значи за осемъ месеца, имаме 3.846 нови пенсионери и повече отъ 4—5 хиляди постѣпни заявления за отпускане пенсия. А отъ 1 януарий до 31 декемврий 1931 г. сѣ отпуснати лични пенсии 3.888 и наследствени — 257, или всичко 4.145, които увеличаватъ разходитѣ по изплащането на пенсиятѣ съ 95.162.597 л.

Моето дълбоко убеждение е, че, докато не се създаде стабилитетъ за чиновничеството, ние не можемъ и да мечтаемъ за стабиленъ пенсионенъ фондъ. Стабиленъ пен-

сионенъ фондъ е неразривно свързанъ съ стабилно чиновничество. Всички жертви, които се даватъ било отъ държавата, било отъ пенсионеритѣ, ще отиватъ напразно, ако, както казахъ по-рано, не се гарантира стабилитетътъ на чиновницитѣ.

Г. г. народни представители! Пенсионниятъ въпросъ не е въпросъ само на бюджетъ; той е единъ голѣмъ социаленъ въпросъ, и когато го разглеждаме, не трѣбва да се движимъ само въ тѣснитѣ рамки, въ които ни поставя днешниятъ законопроектъ. Новото време, което иска да внесе една по-голѣма социална справедливостъ въ отношенията на гражданитѣ, да зацари една по-голѣма социална хармония, се мѣчи и по отношение на пенсиятѣ да донесе едно разширение. Едно време, въ срѣднитѣ вѣкове, въ XV вѣкъ, когато за пръвъ пътъ сѣ създали пенсиятѣ, пенсията е имала характеръ на милостъ, на благоволение, на привилегия. Днесъ, обаче, пенсията се явява като една социална необходимостъ. У насъ, освенъ държавнитѣ служители, съ право на пенсия се ползватъ и работницитѣ. А вече виждаме, че се подематъ и инициативи отъ заинтересуванитѣ съсловия и срѣди, щото правото на пенсия да се простре и върху други.

Господата отъ Земледѣлския съюзъ повдигатъ въпроса за пенсионирането на земледѣлскитѣ работници — единъ въпросъ, на който азъ гледамъ съ най-голѣма симпатия. Членовѣт на свободнитѣ професии, адвокати и лѣкари, сѣщо повдигатъ въпроса за тѣхното пенсиониране. Адвокатитѣ сѣ изработили даже специаленъ законопроектъ за тѣхното пенсиониране и се мѣчатъ съ помощта на държавата да го прокаратъ и по такъвъ начинъ да осигурятъ своитѣ старини. Този въпросъ се повдига сѣщо и въ лѣкарскитѣ срѣди Има основани вече частни пенсионни фондове отъ журналиститѣ и отъ чиновницитѣ въ популярнитѣ банки. Днесъ ни се вижда невъзможно да мислимъ за разрешаването на този въпросъ, но въ моето въображение се чертае недалечното бъдеще, когато държавата ще създаде условия и възможностъ на всички творци на нейното материално и духовно развитие да прекратятъ добри и сносни старини.

Както виждате, г-да, организирането на социалнитѣ грижи върху по-голѣмъ брой нуждаещи се граждани, е една отъ голѣмитѣ задачи, които новото време възлага на съвременната държава. Въ туй отношение социалнитѣ грижи за работницитѣ у насъ сѣ отишли доста надалечъ. Съ създаването на фонда за общественитѣ осигуровки на работницитѣ се осигурява грижата за тѣхното здраве при злополука и заболяване, осигурява се преживяването имъ при безработица, а сега, съ новитѣ измѣнения на закона за общественитѣ осигуровки, се осигурява грижата за майчинството, осигурява се най-после и пенсия при инвалидностъ и старостъ.

Това бѣше възможно затова, защото навремето си, презъ министерствуването на покойния д-ръ Геннадиевъ въ 1903 г. се тури началото на едно социално законодателство, което по-нататкъ се разшири и стабилизира при министерствуването на Жечо Бакаловъ. Това законодателство създаде предпоставки, за да може да се създаде днесъ законътъ за общественитѣ осигуровки.

Презъ 1916 г. тогавашното правителство на либералната концентрация създаде законъ за пенсиониране на чиновницитѣ въ изборнитѣ учреждения. Днесъ ние издигаме гласъ да се разшири грижата на държавата относно пенсионирането на труженицитѣ за материалното и духовното въздигане — върху земледѣлскитѣ работници и върху интелектуалнитѣ работници, хората на свободнитѣ професии.

Но, г. г. народни представители, да се върнемъ на въпроса. Първата грижа на държавата, за да може да стабилизира пенсионния фондъ, е да спре потока отъ нови пенсионери. Въ законопроекта на г. министра на финанситѣ не виждамъ да е направено нѣщо въ туй отношение. Смѣтамъ, че и въ духа на тѣснитѣ рамки и задачи, които г. министърътъ поставя на законопроекта си, можемъ съ специално постановление да предвидимъ известни условия за уволняването на чиновницитѣ, въ смисълъ, чиновници, подлежащи на пенсиониране, да не могатъ да бѣдатъ уволнявани, освенъ по дисциплинаренъ редъ, а въ случай на уволнение по закриване на длѣжността, да имъ се дава друга длѣжностъ. По този начинъ ще можемъ да ограничимъ потока на нови пенсионери и безразборното уволнение на заслужили и стари чиновници, тѣй нужни за сега на държавата.

Следъ това, ще трѣбва да създадемъ по-голѣма справедливостъ въ раздаването на пенсиятѣ. Азъ съмъ абсолютенъ противникъ на двойнитѣ пенсии. Не може, споредъ мене, никой български гражданинъ да получава повече отъ една пенсия. Освенъ това, ще бѣде справе-

дливо, тамъ дето въ една и сѣща къща мѣждъ и жената получаватъ пенсии, сборътъ на тѣзи пенсии въ никой случай да не превишава максималната пенсия — въ момента 5.500 л., или, споредъ законопроекта, 6.000 л. Сѣщо така пенсионери, които иматъ пенсия повече отъ 3.000 л., по никой начинъ не трѣбва да бждатъ назначавани на надничарски служби. Ако има нѣщо, което отчужди симпатитѣ на българското гражданство отъ пенсионеритѣ, то е това, че много пенсионери съ голѣми пенсии успѣваха да се назначаватъ въ разни учреждения съ голѣми надници и по такъвъ начинъ създаваха брожение въ обществото противъ себе си и противъ пенситѣ.

Другъ единъ голѣмъ въпросъ е въпросътъ за пенситѣ на онѣзи пенсионери, които сѣ материално обезпечени: дали хора, на които годишниятъ доходъ достига до известна сума, трѣбва да се ползватъ отъ облагитѣ на пенсионния фондъ? Въ това отношение моето лично мнение е, че при отпущането на пенсия трѣбва да бжде взето въ съображение и материалното положение на пенсионера. Ще бжде справедливо, когато се дава пенсия — понеже пенсията преди всичко има социаленъ характеръ и цели социално подпомагане — да се има предъ видъ и материалното положение на пенсионера, комуто се дава пенсия.

Сѣщо така смѣтамъ, че ще трѣбва да се ограничи увеличаването категориитѣ, които причисляваме къмъ имачитѣ право на пенсия. Споредъ сегашния проектъ на г. министра, има нови категории чиновници, които досега не сѣ имали право на пенсия, но на които сега се дава това право. Такива сѣ служачитѣ по постройката на водопровода въ Делиорманъ, чиновницитѣ при Висшата кооперативна школа и при стопанскитѣ предприятия, експлоатирани отъ общинитѣ. Азъ смѣтамъ, г-да, че това прибавяне на нови кандидати за пенсия не е разумна политика, а е една политика, която ще отегчи този фондъ и по този начинъ ще спѣне още повече неговото правилно функциониране. Крайната целъ на законопроекта на г. министра на финанситѣ, азъ смѣтамъ, че трѣбваше да бжде възстановяването на пенсионния фондъ. Въ това отношение, както и г. министрътѣ самъ признава въ своитѣ мотиви, нѣма абсолютно нищо предвидено. Смѣтамъ, че това възстановяване на пенсионния фондъ ще трѣбва да стане съ взаимнитѣ усилия на пенсионеритѣ, на чиновницитѣ — бждешитѣ пенсионери — на държавата, на изборнитѣ и всички участващи въ фонда учреждения, като за основа на създаването на фонда трѣбва да легнатъ строго математически изчисления; базата трѣбва да бжде застрахователната математика. Освенъ това, понеже за създаването на фонда е абсолютно необходимо да бждатъ намѣрени голѣми суми, смѣтамъ, че материалната тежестъ, която ще легне, за да може фондътъ да бжде възстановенъ, ще трѣбва да бжде разхвърляна върху повече хора и да бжде понесена въ колкото се може повече години — т. е., за да може фондътъ да се възстанови, трѣбва да се прибѣгне къмъ нѣкакъвъ заемъ.

Въ това отношение брошурата на г. Тилевъ дава известни указания. Смѣтамъ, че заслужава внимание идеята за сключването на единъ вътрешенъ принудителенъ заемъ. Г. Тилевъ си представлява този заемъ по следния начинъ: всички пенсии, всички заплати, всички държавни доставки и предприятия се изплащатъ 10% въ облигации отъ този вътрешенъ принудителенъ заемъ. По такъвъ начинъ той прави изчисление, че ще се получатъ срѣдно годишно около 500.000.000. Това е рационално, разумно, споредъ менъ, защото, както казахъ, изплащането, амортизацията на сумитѣ, които ще се получатъ за възстановяване на фонда, ще се понесатъ отъ повече хора, и това ще стане въ продължение на повече години.

Сѣщо така, споредъ менъ, заслужава да бждатъ взети подъ внимание и препоржкитѣ на Висшия пенсионенъ съветъ, които намiramъ въ отчета на Дирекцията на държавнитѣ дългове отъ 1930 г. Пенсионниятъ съветъ, който, споредъ менъ, трѣбва да изказва компетентно мнение, смѣта, че пресъздаването на пенсионния фондъ може да стане по следния начинъ: държавата да поеме пълното изплащане на всички пенсии, отпущнати отъ 1 януарий 1926 г. насамъ, а отъ остатъцитѣ отъ постѣпленитѣ на фонда и тѣхнитѣ лихви, съ течение на времето, въ течение на редъ години, да се образува единъ новъ пенсионенъ фондъ. Азъ не мога да преценя доколко тази препоржка на Висшия пенсионенъ съветъ е разумна и би дала резултатъ, но, въ всѣки случай, смѣтамъ, че като изхожда отъ компетентно тѣло, заслужава да бжде взета подъ внимание, проучена и обсъдена.

Г. г. народни представители! Проектътъ на г. министра на финанситѣ се обсъжда въ заинтересуванитѣ срѣди

подъ знака на най-голѣмо недоволство. И моето впечатление е, че това се дължи на обстоятелството, че пенсионеритѣ се намиратъ подъ впечатлението, като че-ли държавата въ своитѣ грижи дѣли гражданитѣ, като за едни чрезъ специални и изключителни закони създава облекчения и подобрения, а други, като пенсионеритѣ, отруднява и измѣчва. Може би, при по-друга обстановка и при по-друго настроение, критиката нѣмаше да бжде така буйна и безпощадна. За настроението на пенсионеритѣ, за настроението на заинтересуванитѣ отъ пенсионния фондъ, смѣтамъ, че не можемъ да не държимъ смѣтка, още повече, когато тѣ представляватъ една армия отъ нѣколко стотици хиляди добри български граждани, които сѣ служили и служатъ на тая държава. Азъ смѣтамъ, че когато ще разрешаваме въпроса за пенситѣ — въпросъ, който засѣга тѣхнитѣ най-голѣми интереси — ние не можемъ да не се вслушваме до известна степенъ и въ тѣхнитѣ справедливи критики и искания.

Какво носи законопроектътъ за досегашнитѣ пенсионери? Преди всичко, той носи едно разочарование съ факта, че не урежда окончателно въпроса за тѣхнитѣ пенсии, че тѣ все така ще продължаватъ да живѣятъ въ неизвестностъ относно участието на тѣхнитѣ пенсии за въ бждеще и, второ, той носи и едно намаление на пенситѣ имъ.

Безспорно е, г. г. народни представители, при положението, при което се намиратъ българскитѣ финансии, българската държава и пенсионниятъ фондъ, не може да се осигури изплащането на пенситѣ освенъ съ жертви отъ всички страни. Жертви трѣбва да понесе държавата, жертви трѣбва да понесатъ и пенсионеритѣ. Обаче при даването на тия жертви, трѣбва да има справедливостъ и равенство, трѣбва да се иска възможното.

Отъ направенитѣ изчисления за пенситѣ по проекта на г. министръ Стефановъ ще се явятъ случаи, когато пенситѣ ще бждатъ намалени до 38—40% отъ досегашнитѣ размѣри. Смѣтамъ, че единъ такъвъ голѣмъ процентъ на намаление е непоносимъ. Това е равносилно на една полуконфискация. Едно намаление отъ 40%, ще внесе смущение, пертурбация въ преживяването на едно семейство. Азъ смѣтамъ, че ако трѣбва да се правятъ жертви, тѣ не трѣбва да надминаватъ даденъ процентъ, който, споредъ мене, най-много може да стигне до 20%. Но едно намаление на която и да е пенсия — освенъ на тия пенсии, които сѣ повишени прѣкомѣрно съ шмекерия, както каза г. Йотовъ — повече отъ 20% ще бжде несправедливо, непоносимо и неоправдано.

Смѣтамъ сѣщо, че малкитѣ пенсии не бива да бждатъ засенати отъ тия намаления. Пенситѣ, по-малки отъ 1.500 л., не трѣбва да бждатъ намалявани. Това е единъ минимумъ, и ще бжде грѣхъ, подъ каквито и да е съображения, държавата да посѣга върху него.

Отъ друга страна, новиятъ законопроектъ, като премахва известни несправедливости, донася нова несправедливостъ. Тя се състои именно въ положението, легнало въ чл. 14, за нееднаквата база при изчислението на пенсията на старитѣ и нови пенсионери. Докато пенсията на старитѣ пенсионери ще бжде изчислявана по таблицитѣ отъ 1927 г., като се извадятъ редъ възнаграждения, които тогава сѣ подлежали на удържки и които заедно съ другитѣ, признати сега отъ законопроекта за пенситѣ, сѣ съставлявали заплатата, върху която е изчислявана пенсията на тогавашнитѣ пенсионери, за пенсионеритѣ, които ще се пенсиониратъ по новия законъ и които ще бждатъ пенсионирани въз основа заплатитѣ и бюджета за 1931 и 1932 г., положението е друго. Ще се явятъ много често случаи, когато чиновници, прослужили едно и сѣщо време, изпълнявали една и сѣща служба, ще получаватъ пенсии съвършено различни. Азъ тукъ имамъ едно изчисление направено за пенсията, която ще получи единъ контролоръ въ самото пенсионно отдѣление, който е билъ уволненъ на 31 мартъ 1928 г. и изчисление за пенсията, която ще получи сѣщиятъ контролоръ отъ пенсионното отдѣление, уволненъ на 31 мартъ 1934 г. Отъ направенитѣ изчисления — за автентичността на които азъ претендирамъ — ще се види, че пенсионерътъ, пенсионирани преди влизането въ сила настоящия законопроектъ, по стария законъ, ще получи пенсия отъ 2.336 л. месечно, когато пенсионерътъ, пенсионирани при действото на новия законъ, ще получи пенсия отъ 4.198 л. Тукъ азъ имамъ направени тѣзи изчисления, г. министре, и, ако обичате, можете да ги вземете, за да видите, доколко тѣ сѣ достовѣрни. Тѣй че, казвамъ, ще трѣбва да се премахне тази несправедливостъ, която е допустната може би по недоглеждане, за да може изчислението на пенсията на такива чиновници да става при еднаква база, а не за уволненитѣ преди и следъ новия законъ да се

явява една разлика въ пенсията, която да варира отъ 50—60%.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Извинете, г. Георгиевъ. — Г. г. народни представители, часътъ е 8.

Министъръ С. Стефановъ: Моля да се продължи заседанието, докато привърши ораторътъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които г. г. народни представители съгласни да се продължи заседанието, докато свърши речта си г. д-ръ Георгиевъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Кое е ново въ законопроекта? Има доста ново, което трѣбва да признаемъ, че е доста хубаво. На първо мѣсто, увеличението числото на прослуженитъ години, които даватъ право на пенсия, както и на предѣлната възраст, отъ която нататъкъ биха могли да бждатъ получавани пенсии, е, споредъ мене, едно хубаво нововъведение, което, обаче, е много закъснѣло и което, ако бѣше дошло нѣколко години по-рано, щѣше до известна степенъ да спре това стромоляване на пенсионния фондъ, който, както виждаме, въ продължение само на 4—5 години се унищожи, изчерпа. Новата база за изчисление размѣра на пенсиятъ — вмѣсто заплатитъ, получавани презъ последнитъ 6 прослужени години, да се взематъ ония, получавани презъ последнитъ 10 прослужени години, също така заслужава одобрение. Също така едно добро нововъведение е пълна пенсия да се получава следъ 35 изслужени години. Такова е също и учредяването на посмъртната каса за членоветъ на пенсионния фондъ.

Този законопроектъ, за различие отъ досега действащия законъ за пенсиятъ, прави една разлика, що се касае до характера на заеманитъ служби, и взема предъ видъ, че дадени служби при своето изпълнение носятъ по-голямъ изтощение, по-големи рискове и по такъвъ начинъ създаватъ пенсионери на по-млада възраст. Така, ние виждаме, че, що се касае до пожарникари, машинисти, огньари и моряци, да се установява единъ минимумъ отъ 15 прослужени години за добиване право на пенсия. Също така виждаме, че се прави една разлика и за военнитъ, за които правото на пенсия се поражда съ 5 прослужени години въ по-малко, отколкото за гражданскитъ чиновници, начало, прокарано и при дветъ положения: както при доброволно подаване оставка, така и при уволнение въ интереса на службата. Смѣтамъ, че ако туй начало се възприеме като такова на закона, въ категориите на чиновницитъ, които ще иматъ право да получатъ пенсия при по-малка предѣлна възраст и при по-малко прослужени години, ще трѣбва да се включатъ и лѣкаритъ. Лѣкарското съсловие, както знаете, носи една служба, която ежедневно носи рискове, както за самитъ лѣкари, така и за тѣхнитъ близки — служба, която не прави разлика между день и нощ, празникъ и дѣлникъ, а е свързана съ непрекъснато действие, което предизвиква изтощение. Независимо отъ това, лѣкаритъ, по естеството на своята професия, започватъ своята служба на професионална дейностъ едва на 27—28 годишна възраст, защото на 20-годишна възраст свършватъ гимназия, 6 години сѫ нуждни за завършване медицинския факултетъ, една година стажъ, една година за отбиване държавни тежоби — това значи, че единъ лѣкаръ може да започва службата си едва на 28-годишна възраст. Единъ лѣкаръ, започналъ службата си на 28-годишна възраст, ако ще трѣбва да изчака 25—30-годишна служба, за да получи пенсия, ще стане единъ старецъ на 60 години, а до това време мнозина, може-би, отдавна ще сѫ се простили съ този свѣтъ. Та смѣтамъ, че ще бжде справедливо и че ще бжде въ духа на настоящия законопроектъ, ако въ категориите на службитъ, които даватъ право на пенсия при по-малко прослужени години, включимъ и лѣкаритъ.

Г. г. народни представители! Въ чл. 73, алинея втора, на законопроекта се прокарва началото, че пенсиятъ на висшитъ военнопочетници, пенсиятъ на председателитъ на Върховния касационенъ съдъ, на председателитъ на Върховния административенъ съдъ и прокуроритъ при сѣщитъ оставатъ въ размѣритъ, въ които настоящиятъ законъ ги заваря. Смѣтамъ, че това постановление на законопроекта е илюзорно, защото всички тѣзи господа, които се визиратъ въ тая алинея, и по силата на настоящия законъ ще иматъ право на пенсия въ пълненъ размѣръ. Но това отбелязване въ законопроекта има, спо-

редъ мене, повече морално значение. То показва, че ние, българитъ, най-после почваме да отдаваме почитъ на тия, които сме поставяли въ трудни моменти да ни водятъ; на тия, на които сме повѣрили живота, имота и честта си, и по такъвъ начинъ да засвидѣтелствуваме признателностъ къмъ нашитъ заслужили хора, нѣщо, което, за голѣмо съжаление, презъ 50-годишния свободенъ животъ на страната досега не сме правили. Отрадно е, че ние почваме вече да имаме едни по-други разбирания относно признаването заслугитъ на тѣзи, които сѫ заемали най-високитъ постове, които държавата може да даде на своитъ служители.

Мисля, че е време вече да се помисли и за пенсии и на други заслужили хора на държавата — за пенсии на бившитъ министри. Има много бивши министри, заслужили на тая държава, български държавници, които изнемогватъ въ своитъ старини безъ абсолютно всѣкакви срѣдства. Ние не трѣбва да ги поставяме въ униженитъ положение да търсятъ народни пенсии отъ Народното събрание или пъкъ да просятъ помощи. Нека при известни условия въ тоя законопроектъ се предвиди даването пенсия и на тия хора, та по такъвъ начинъ да подчертаемъ признателността на нашето отечество къмъ ония, които въ даденъ моментъ сѫ ръководили неговитъ сѣдбини.

Г. г. народни представители! Ще направя една малка бележка и по чл. 14 отъ законопроекта, който се отнася до екзистенцъ-минимума. Така, както е редактиранъ чл. 14 досежно екзистенцъ-минимума, редакцията му не е напълно разбираема. Въ тоя членъ се казва, че екзистенцъ-минимумътъ трѣбва да бжде 500 л., и едновременно съ това по-нататъкъ, въ сѣщия членъ, се казва, че тоя екзистенцъ-минимумъ може да бжде и 400 л. месечно, при по-малки получавани заплати. Тоя екзистенцъ-минимумъ, както казахъ и по-рано, не се обосновава съ никакви получавани заплати. Тоя екзистенцъ-минимумъ се счита необходимъ на всѣки пенсионеръ, за да преживява. И веднажъ казано въ законопроекта, че тоя екзистенцъ-минимумъ трѣбва да бжде 500 лева, не може по-нататъкъ по никакъвъ начинъ да се намалява на 400 л. Азъ смѣтамъ, че и 500 л. не сѫ много и вървамъ, че въ комисията не ще оставимъ екзистенцъ-минимума само 500 л.

Също така не мога да намѣря оправдание за повишаване на максимумъ на пенсията. Мнозина намиратъ, че месечнитъ пенсии отъ 5.500 л. сѫ доста високи. Голѣмото мнозинство на българския народъ ги смѣта за такива. И действително, тѣ сѫ задоволителни за посрѣщане нуждитъ на единъ пенсионеръ. Показването на тия пенсии безъ видимо оправдание на 6.000 л. е неприемливо. Азъ смѣтамъ, че г. министърътъ трѣбва да има известни съображения за това, нека ни ги каже, ще ги обсъдимъ, и ако сѫ уважителни, ще ги приемемъ.

Не мога да се съглася съ предвидения размѣръ за военно-инвалиднитъ пенсии. Военно-инвалиднитъ пенсии даватъ срѣдства за преживяване на около 100.000 души пенсионери. Ако направимъ едно сравнение на сумитъ, които се даватъ за изплащане на военно-инвалиднитъ пенсии, съ числото на инвалиди у насъ, ще видите, че се падатъ на пенсионеръ срѣдно годишно по 3.600 л. или по 300 л. месечно. Азъ смѣтамъ, че да се даватъ 300 л. месечно на ония хора, които сѫ дали по бойнитъ полета най-ценното, което сѫ имали, на България, за нейната сигурностъ, за нейното съществуване, е подигравка съ тѣхъ. И затова смѣтамъ, че е крайно време, макаръ че държавата се намира въ много тежко положение сега, да се замислимъ да подобримъ участъта на тия военни инвалиди.

Г. г. народни представители! Въпрѣки известни добри страни на законопроекта, които имахъ случай да подчертая, тоя законопроектъ на г. министра на финанситъ не задоволява нашитъ разбирания. Ние виждаме въ тоя законопроектъ само единъ кърпежъ. Дано този кърпежъ не бжде само съ гнили конци. Тоя законопроектъ, който има формата на единъ завършенъ законъ, не донася никакво радикално разрешение на голѣмия и важния въпросъ за пенсиятъ. Той не туря начало на пресъздаването на фонда за пенсиятъ, той не туря ограничение за спиране потока на нови пенсионери. Той не търси, чрезъ урегулиране и стабилизиране положението на чиновничеството, да спре тоя потокъ къмъ пенсионния фондъ. А като премахва едни несправедливости, той създава нови. Най-подиръ, при така създаденото положение, не се оправдаватъ и жертвитъ, които искаме отъ пенсионеритъ, защото икономията, която ще се получи отъ намаляване пенсиятъ на пенсионеритъ, която икономия ще бжде въ размѣръ не повече отъ 80—100 милиона лева, ще бжде изядена отъ новитъ пенсионери въ по-малко отъ една година, защото

чрезъ тоя законопроектъ не ще се ограничи броятъ на новитѣ пенсионери.

Като така, мисля, че тоя законопроектъ нѣма да постигне даже скромната целъ, която си поставя, да осигури изплащане пенсиитѣ за едно кѣсо време. Въпрѣки това, нашата група ще гласува законопроекта, за да подчертае желанието си да види частъ по-скоро уреденъ пенсионниятъ въпросъ. Като вѣрва, че законопроектътъ ще бѣде окончателно преработенъ въ комисията, за да може да се даде едно трайно, справедливо и рационално разрешение на пенсионния въпросъ. (Ржкоплѣскания отъ националлибералитѣ — обединени и нѣкои отъ сговориститѣ)

Министъръ С. Стефановъ: Моля да се премине къмъ разглеждане на точка 2 отъ дневния редъ — **първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение за закона за търговията съ външни платежни срѣдства.**

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложението на г. министра на финанситѣ — да се пристъпи къмъ разглеждане точка втора отъ дневния редъ: първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение закона за търговията съ външни платежни срѣдства, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Н. Йотовъ (з): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 45)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за търговията съ външни платежни срѣдства, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ С. Стефановъ: Моля да се гласува законопроекта по спешностъ и на второ четене.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които сѣ съгласни сѣ предложението на г. министра на финанситѣ, да се гласува законопроекта по спешностъ и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретаръ Н. Йотовъ (з): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за измѣнение и допълнение на закона за търговията съ външни платежни срѣдства.*

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ Н. Йотовъ (з): (Чете)

„Чл. 1. Членъ 3 отъ закона за търговията съ външни платежни срѣдства се измѣня и допълва както следва:

§ 1. Въ алинея 1-а думитѣ „и банкеритѣ“ се премахватъ.

§ 2. Въ алинея 2-а думитѣ „както и сарафитѣ“ се премахватъ.

§ 3. Добавя се нова алинея 3-а:

Забранено е на сарафитѣ и банкеритѣ да купуватъ и продаватъ чуждестранни банкноти, а така сѣщо и чекове, било въ стабилна или нестабилна валута, за които банката не обявява курсъ.“

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 1 така, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ Н. Йотовъ (з): (Чете)

„Чл. 2. Одобрява се наредбата на Българската народна банка, под № 5, публикувана въ „Държавенъ вестникъ“ брой 269 отъ 26 февруарий 1932 г., както и съобщението и № 7182 за продължение срока по тая наредба, обнародвано въ „Държавенъ вестникъ“ брой 282 отъ 14 мартъ с. г.

Разрешава се на лицата, които сѣ пропуснали срока за деклариране и представяне на Българската народна банка за изкупуване притежаваната отъ тѣхъ чужда валута, да сторятъ това въ двенедѣленъ срокъ отъ обнародване настоящия законъ въ „Държавенъ вестникъ“.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Каква е наредбата, какво съдържа?

Секретаръ Н. Йотовъ (з): Ще дамъ нѣкои пояснения.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Желателно е.

Секретаръ Н. Йотовъ (з): Българската народна банка даде срокъ отъ две седмици на всички лица, които притежаватъ чужди банкноти . . .

Министъръ С. Стефановъ: И девизи.

Секретаръ Н. Йотовъ (з): Сѣщо и девизи. — . . . да ги представятъ за изкупуване на Народната банка. Въ послѣствие този срокъ се продължи съ второ публикуване съ още една седмица — до 19 мартъ; по-рано бѣше до 11, после се продължи съ още 7 дена — до 19 мартъ. Сега се одобряватъ тѣзи наредби, защото тѣ не почиваха на първия законъ. Въ това се състои измѣнението.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ С. Стефановъ: Настоящиятъ законопроектъ се внася поради това, че чл. 8 отъ закона за Народната банка дава право на управлението на Народната банка да прокарва наредби въ духа на закона. За да не става известно погрѣшно тълкувание или оспорване, че наредба № 5 не е въ духа на закона, защото е една изключителна мѣрка, става нужда да се направи настоящето измѣнение на закона, за да се узакони тая наредба, и за да се избѣгнатъ, както казахъ, погрѣшнитѣ тълкувания и оспорвания, евентуално, предъ сѣдилищата и т. н. Освенъ това, правя предложение да се прибави алинея трета къмъ чл. 2, понеже е пропусната, съ следното съдържание: (Чете) „Провѣрката за установяване необходимитѣ математически резерви за застрахователнитѣ дружества ще стане отъ Българската народна банка, съвмѣстно съ държавния контролъ на тия дружества“.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 2, заедно съ добавката, която предлага г. министърътъ на финанситѣ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Предлагамъ следния дневенъ редъ за утрешното заседание:

1. Трето четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за търговията съ външни платежни срѣдства.

2. Първо четене законопроекта за пенсиитѣ за изслужено време — продължение разискванията.

3. Второ четене законопроекта за предпазния конкордатъ.

4. Второ четене законопроекта за закрила на земеделска-стопанинѣ.

5. Второ четене законопроекта за облекчение на длъжниците.

6. Второ четене законопроекта за измѣнение т. т. 11 и 13 на чл. чл. 88 и 67 отъ законитѣ за градскитѣ и селскитѣ общини.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 45.

7. Първо четене предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове на правилника за вътрешния редъ на обикновеното Народно събрание — разискване.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложението отъ г. министра на финансите дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

8. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ.

Вдигамъ заседанието.

9. Докладъ на прошектарната комисия.

(Вдигнато въ 20 ч. 18 м.)

Подпредседатели: { **Н. ЗАХАРИЕВЪ**
Н. ШОПОВЪ

Секретари: { **ИВ. ВЕЛЧЕВЪ**
Н. ЙОТОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**